

NARODNA IN UNIVERZITETNA KNJIŽNICA

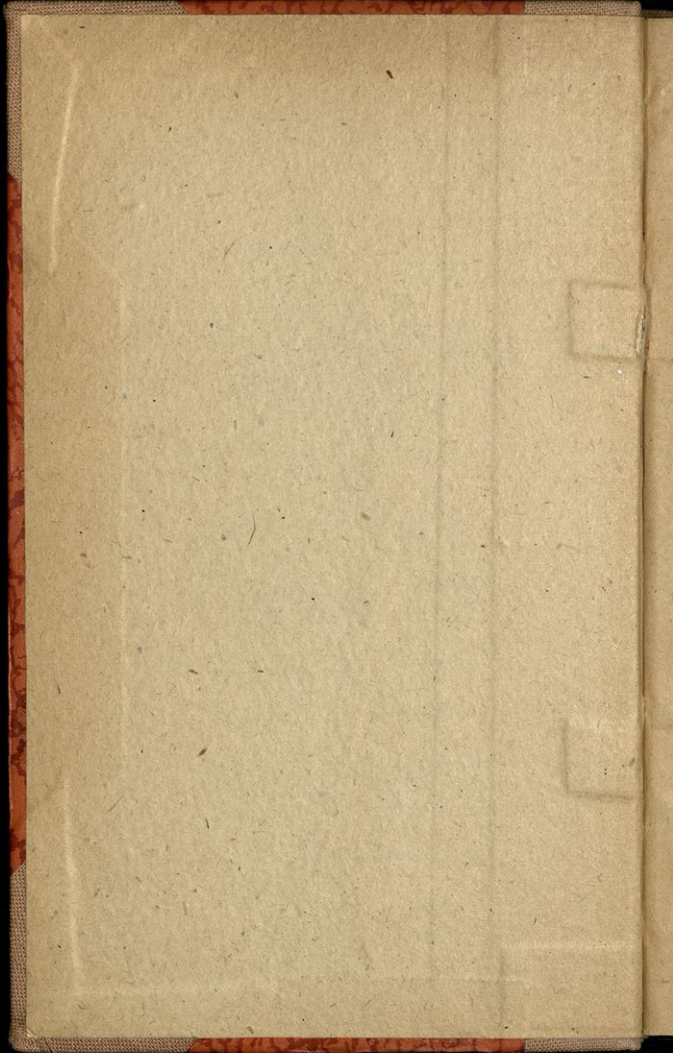
DS

0 108 915 2

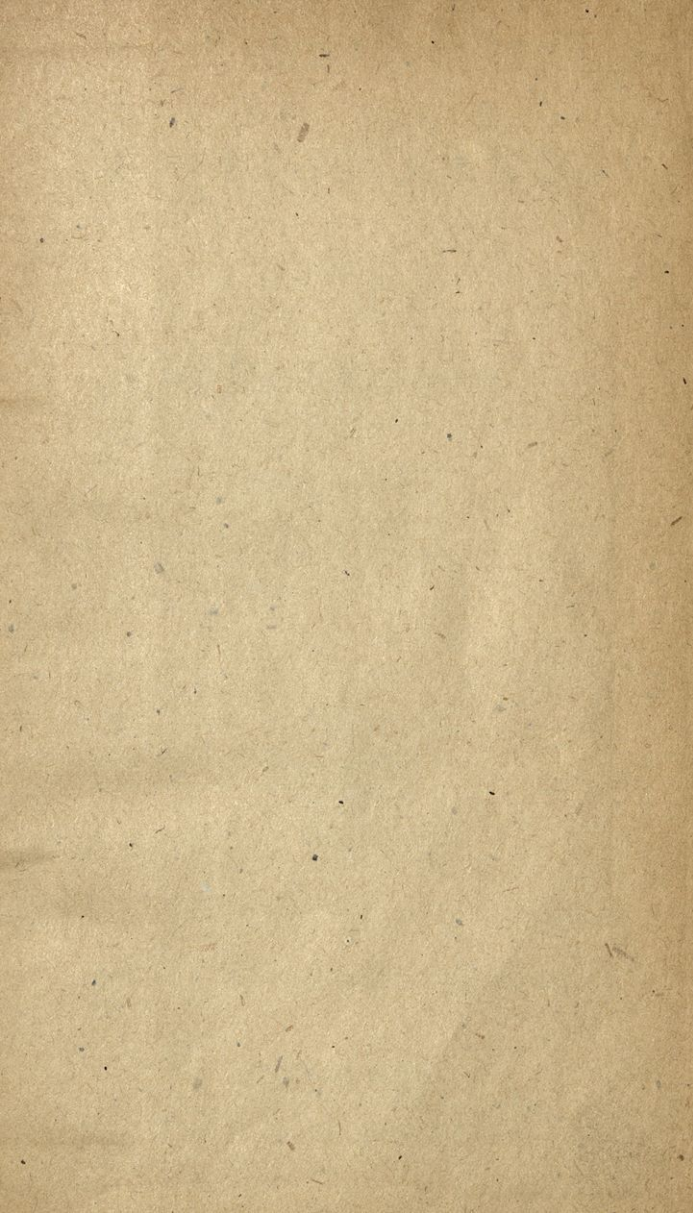

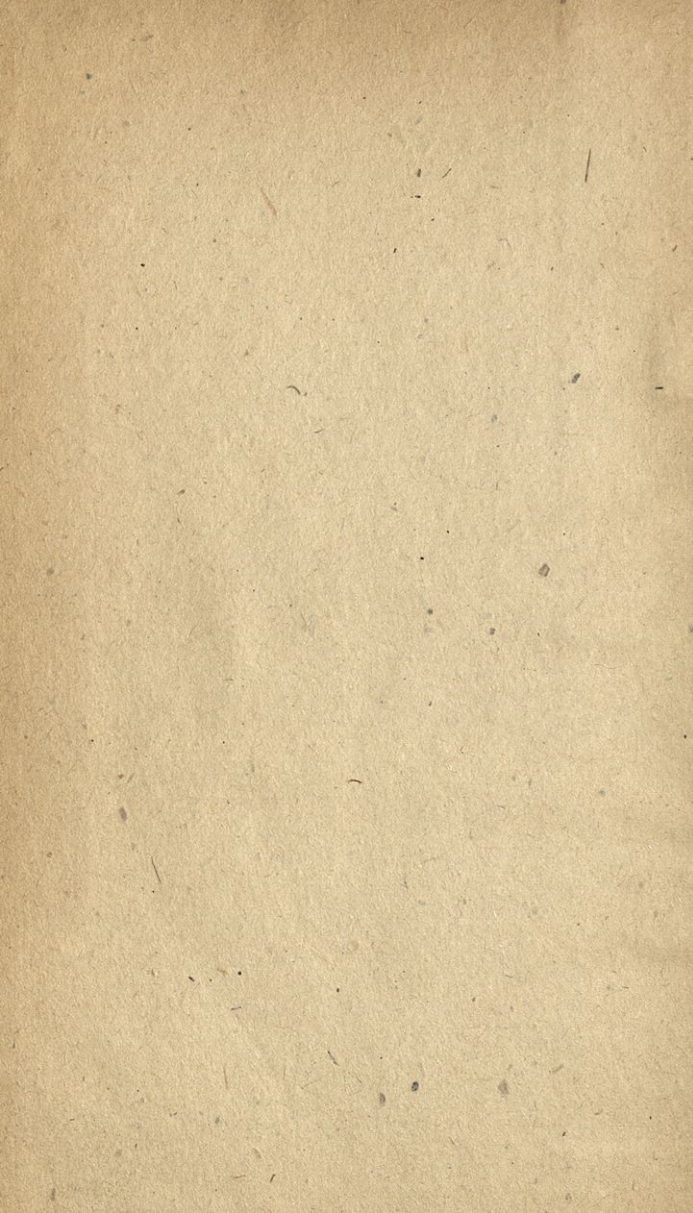
395190166

COBISS □

Ponovilo

H 10
V 13
2

otrebni h naukov

108212 za

nedeljske šole na kmetih.

Drugi del:

[Spisal Galura Bernard, potovnik Fejan Globocnik]

Návod nabožnega življenja in lepega zadržanja.

Spisovanje listov. *[Spisal Matija Majar]*

Zvezano v platnenem herbtu velja 25 nkr.

Na Dunaji 1863.

V c. k. založbi šolskih bukev.

108915

V očitnih šolah se smejo, ako c. k. državno ministerstvo posebej ne dovoli, samo predpisane, v kaki c. k. šolsko-knjižni založbi na svetlo dane bukve rabiti. Tudi ne smejo dražje biti, kakor je na prvem listu postavljeno.

720 166/1951

NAVOD

pobožnega življenja in lepega zadržanja *).

I. Od dolžnosti Boga ljubiti in častiti.

§. 1. Bogu se naj večja ljubezen in čast spodobi.

1. Bog, naj popolnejše bitje sam v sebi zapopadek vsega dobrega, on gola ljubezen, je tudi vseh ljubezni vreden. Zato je prva in naj večja zapoved ta: „Ljubi Gospoda, svojega Boga, iz vsega svojega serca, iz vse svoje duše, iz vse svoje misli, in iz vse svoje moči.“

Ljubiti smo dolžni svojega Boga tudi za to, da mu nekoliko ljubezni povernemo, ker „nas je“ poprej ljubil, kakor smo mi mogli njega

*) Namesto „zadržanje,“ „zadržati se“ pravimo tudi vedenje, vesti se; obnašanje (obnaša), obnašati se.

ljubiti in ker vse dobro od njega imamo; zakaj vsak dober dar je od zgorej, od Očeta luči. — Da pa Boga ljubimo, moramo spolnovati njegove zapovedi; zakaj: „to je ljubezen božja, da njegove zapovedi spolnujemo,“ pravi sv. pismo; in Jezus nam veli: „Vi ste moji prijatelji, ako storite, kar vam jaz zapovedujem.“ — Čez vse pa ljubimo svojega Boga, ako njega raji ko vse drugo imamo, in iz ljubezni do njega raji vse zgubimo, tudi vse preterpimo, kakor bi njega žalili ali njegove zapovedi prelomili, po besedah sv. Pavla, ki pravi: „Ne življenje, ne smert, ne sedanje ne prihodnje terpljenje, ne oblast, ne imenitnost, tudi nobena druga stvar nas ne bo mogla ločiti od ljubezni božje, která je v Kristusu Jezusu, Gospodu našem.“

2. Bogu se pa tudi kakor naj višemu Gospodu naj večja čast spodobi; on je stvarnik vseh stvari, kralj nebés in zemlje, Gospod in Oče vseh reči; zato tudi sam pravi: „Sin časti očeta, in hlapec svojega gospoda; ako sem tedaj jaz vaš Oče, kjé je moja čast? In ako sem jaz Gospod, kjé je strah pred menoj?“ — Za tega del smo dolžni Boga vselej in po vsi moči častiti, povsodi le božje ne svoje časti iskáti, pa tudi skerbeti, da bodo vsi ljudjé na zemlji Boga zmirom bolj spoznali in častili, da se bode izpolnilo, kar nam Jezus veli prositi: „Posvečeno bodi tvoje imé! Pridi k nam tvoje kraljestvo!“

§. 2. Kako Boga prav spoštujemo in častimo?

Ako hočeš Boga prav častiti, oberni vse svoje življenje, vse svoje djanje in nehanje, žalost in veselje Bogu v čast, po besedah sv. Pavla: „Ali jeste, ali pijete, ali kaj drugega delate, storite vse Bogu v čast.“ Zato:

1. Zjutrej, ko vstaneš, hitro povzdigni serce in roke k svojemu stvarniku, zahvali ga za sladek počitek, in prosi ga, naj te čez dan v svoji milosti ohrani, ter mu obljubi, da ga hočeš le po njegovi sv. volji njemu v čast obrniti.

2. Zvečer, preden se vležeš, ne pozabi sam ali s svojo družino večerno molitev opraviti, zahvaliti Boga za vse dobrote, ki ti jih je pretekli dan dodelil, daruj mu svoja storjena dela in prestano terpljenje, prosi ga, da ti milostljivo odpusti, kar si ga čez dan žalil, in izroči se za prihodnjo noč varstvu njegove svete previdnosti. Saj je tudi Jezus molil zvečer v noč k svojemu nebeškemu Očetu.

3. Kakor je Jezus tudi ti moli pred jedjo in po jedi, prosi ga, da ti blagodari svoje darí, ki ti jih dobrotljivo daje zavživati, in zahvali ga, da te nahrani. Varuj se pa tudi pri jedi kaj govoriti,

kar bi utegnilo Boga ali bližnjega žaliti, in misli, da si gost pri Gospodovi mizi, kjer se ne smeš nespodobno vesti.

4. Kadar kaj delaš, imaj roke pri delu, sercé pa pri Bogu. Ako so dela tvojega stana težavna, ne jezi se in ne kolni, temuč poterpežljivo spolnuj svoje dolžnosti, ker je božja volja, da v potu svojega obraza jemo svoj kruh, in v duhu pokore težave voljno prenašamo.

5. Ako te žalost in terpljenje obide, ne toži čez božjo previdnost, ki ti le dobro hoče; moli v svoji bridkosti z Jezusom rekoč: „Oče moj! ako je mogoče, naj gre od mene ta kelih; pa vendar ne kakor jaz hočem, ampak kakor ti.“ Nikoli se terpljenja ne brani, ktero ti k izveličanju pomaga, te hudega obvaruje in greha očisti.

6. Ako se veseliš, bodi v Gospodu vesel; tvoje veselje naj bode vselej pošteno, nikoli pa nespodobno ali grešno; zakaj kar očeta žali, ne smé otroka veseliti. Zavživaj časno veselje le zmérno, in od minljivega veselja povzdiguj svoje serce k nebesom, kjer nas čaka druga radost, ktera ne bo nikdar minila, in za ktero se imamo tukaj pripravljati.

7. Kakor pri delih tako tudi v svojih mar-nih skerbi za božjo čast. Bog ti je jezik dal, da bi z njim Njega hvalil in častil; zato nikoli kaj ne govori, kar bi Boga ali bližnjega žalilo, ali

koga pohujšalo. „Nesramnost in nečistost naj se celó ne imenuje med vami,“ veli sv. Pavel. — Bližnjega raznašati in poštenje mu jemati je gerdo in greh; celó nepotrebnega kaj govoriti ni prav, ker bo od vsake prazne besede pred Bogom odgovor.

§. 3. Boga s svetimi rečmi častimo.

Kdor hoče prav častiti, mora tudi vse, kar je božjega in svetega v časti imeti.

1. Posvečuj vselej božje imé! Nikoli ga v jezi ali kletvi ali nepotrebno in brez pomislika neizgovarjaj, temuč vselej s častjo; zakaj ono je ime našega naj večega Gospoda. Ne delaj nečasti božjemu imenu z nepotrebniimi ali celó krivimi prisegami, zakaj „prekletva bo prišla nad hišo tistega, kateri v mojem imenu po krivem prisega,“ pravi Gospod Bog.

2. Sveta vera in božja beseda naj ti bo sveta reč; po nji tvoj Bog in Oče sam k tebi govori. Dober otrok rad posluša dobrega očeta, naj tudi tebe veseli božjo besedo poslušati. „Kdor je iz Boga, posluša božjo besedo,“ pa tudi svoje življenje obrača po nji. Sveto vero zaničevati ali zatajevati in božjo besedo zasmehovati, te Bog vari!

3. Spoštuj vedno sveto katoliško cerkev; Jezus jo je postavil tebi v izveličanje; njo poslušaj in ubogaj. „Kdor cerkve ne posluša, naj ti bo kakor nevernik in očiten grešnik.“ Ljubi jo kakor svojo mater, ker ona ljubeznjivo za te skerbí; kdor cerkve za mater ne spozna, mu Bog oče ne bo. Ne zaničuj služabnikov sv. cerkve: namestniki Jezusovi so oni, in Jezus sam jim pravi: „Kdor vas zaničuje, mene zaničuje.“

4. Častljiva naj ti bode božja véža; ona je sveta hiša božja, v kateri prebiva sam Bog. Sveta groza naj te obide, kadar v cerkev stopiš. Pa tudi memo gredé hišo božjo pozdravi, ter se odkri ali prikloni in pokrižaj.

5. Boga samega častiš, kadar svetnike, njih podobe in svetinje v časti imaš; zakaj oni so prijatelji božji, ki se pri Bogu v nebesih veselé in za nas prosijo. Bog sam jih častí, ker jih je k nebeški časti povzdignil, in jih tudi na tem svetu velikrat s čudezi poveličuje. Vsaka nečast svetnikom, njih podobam in ostankom storjena, tudi Bogu čast jemlje.

§. 4. Boga častí, kdor sveto živí.

Bog je svet in le svetost ljubi, zato mora tudi naše življenje, da bo Bogu dopadlo, sveto ali pobožno biti, kakor nas Jezus opominja: „Bodite

popolnoma, kakor je vaš Oče nebeški popolnoma.“

K pobožnemu življenju je potreba:

1. Da zvesto in pogosto moliš. Kdor rad ne moli, pobožen ni. V molitvi človek Boga časti, ker ga po nji za naj večega Gospoda in dobrotnika svojega spozna. Ako se Bogu za prejete dobrote v molitvi zahvaljuješ ali ga potrebnih darí prosiš, s tem vselej božjo čast množiš, ker oznanuješ vsegamogočnost in dobrotljivost previdnosti božje. Ne zamudi torej molitve, kadar je pobožnemu kristjanu v navadi moliti, posebno kadar k molitvi zvoní; hitro se pokrižaj in moli brez vsega odloga, naj ba na potu ali domá, na delu ali pri mizi. Kar se odlaga, se rado pozabi. Moli pa tudi vselej iz sercá, ne samo z jezikom, da boš Boga častil ne le z ustní, temuč tudi v sercu svojem.

2. Če hočeš pobožen biti, moraš pridno in zvesto službo božjo obiskovati, posebno ob nedeljah in zapovedanih praznikih. Med opravičkom ali stoj ali kleči, kakor šega prinese, serce svoje pa k Bogu povzdiguj in daruj, posebno pri sveti maši. V rokah imej molek ali molitvine bukvice. Kdor nima pri službi božji svetih reči v rokah, po navadi tudi v sercu pobožnosti nima. Kdor pa celó za službo božjo ne mara, ne more pobožen biti, in Gospodu svojemu Bogu spodobno čast krati.

3. Pa ne le pri molitvi in službi božji, temuč v vsem svojem življenju moraš pobožen biti, ako

hočeš Boga prav častiti. Tvoje življenje pa bo sveto, ako boš vse, kar počneš, po božji volji ravnal, dolžnosti svoje zvesto spolnoval, in vse kar Bogu dopade, rad storil, ako te bo povsod Gospodov strah spremljal, in se boš skerbno varoval vsega, kar bi žalilo tvojega Očeta nebeškega.

Taka pobožnost bo prava častitev božja; podobna tisti, ki jo je Jezus nam v izgled zapustil, ki je vedno skerbel, voljo svojega Očeta spolnovati, in ga poveličevati, ter je bilo njegovo največe veselje, se v molitvi ž njim pogovarjati, in v hiši njegovi biti, dokler se ni k njemu povernil v svojo nebeško čast.

II. Od človeka in človeškega rodú.

§. 5. Keršanska dolžnost bližnjega ljubiti.

1. Kakor Boga čez vse, — je keršanska dolžnost tudi bližnjega ljubiti, kakor samega sebe. Jezus veli: „Druga zapoved je prvi enaka: Ljubi svojega bližnjega, kakor sam sebe.“

2. Jezus sam to postavo lepo razlaga, rekoč: „Vse, karkoli hočete, da vam ljudje storé, tudi vi njim storite.“ Kar tedaj pametno sebi želiš, tudi bližnjemu želi in stori; česar

se sam bojiš, varuj tudi bližnjega, in ga boš keršansko ljubil.

3. Ljubiti bližnjega moramo zato, ker je otrok božji, stvarjen po božji podobi, z drago Jezusovo kervjo odkupljena ovčica, tempelj svetega Duha in poklican vživati kedaj z nami večno zveličanje. Ako se otroci prav ljubijo, jih je oče vesel; tako tudi nas nebeški Oče, ako ljubimo svojega bližnjega.

4. Pa tudi sovražnike svoje ljubiti, je keršanska dolžnost, ker tudi sovražnik, če ravno nas žali, vendar naš bližnji ostane, kakor Jezus pravi: „Ljubite svoje sovražnike, dobro jim storite, kateri vas žalijo, in molite za nje, kateri vas preganjajo in obrekujejo; da bote otroci svojega nebeškega Očeta, kateri da svojemu solncu sijati na dobre in hudobne, in deževati na pravične in krivične.“

5. Posebno pa smo kristjani dolžni se med seboj ljubiti, ker smo udje enega telesa, svete keršanske cerkve, ktereга glava je Jezus, ter smo po Njem ne le bratje in sestre med seboj, temuč je tudi Jezus naš brat, in ker vse, kar se bližnjemu stori, Jezus tako obraja, kakor bi se Njemu storilo, ki pravi: „Kar ste storili kteremu mojih naj manjših bratov, ste meni storili.“

§. 6. Keršanska dolžnost samega sebe spoštovati.

1. Velika, človek! je tvoja vrednost, ako pomisliš, da si otrok in podoba živega svetega Boga, naj imenitnejša stvar na zemlji, po Jezusu Kristusu drago odkupljen in poklican k večnemu zveličanju.

2. Zato je tvoja velika dolžnost, da sebe po svoji vrednosti spoštuješ, kar se zgodi, ako Boga stvarnika svojega častiš, od kterega izvira vsa tvoja vrednost, kadar se daš pameti in sveti veri voditi, in se ne uklanjaš svojim strastim in hudim nagonom, kadar tako živiš, da Jezusova prelita kri nad teboj zgubljena ne bo, kadar ne išeš samo posvetnega, temuč pri vseh svojih delih skerbiš za nebesa, za ktera si stvarjen.

3. Ako tako sam sebe ne spoštuješ, delaš nečast Bogu Očetu, kteri te je po svoji podobi stvaril; Jezusu Kristusu, kteri te je s svojo kervjo odrešil; svetemu Duhu, kteri te je v čist tempelj božji posvetil; svoji sv. cerkvi, ki si tako njen nevreden ud, in ves človeški rod zasramuješ.

4. Posebno spoštovanje si dolžen, kristjan! svoji duši, ktera od samega Boga izvira, je neumerljiva, s kervjo Jezusa Kristusa rešena

in za večno življenje stvarjena. Spoštuješ jo pa, ako pred vsem drugim božjega kraljestva išeš, in s strahom in trepetom za zveličanje svoje skerbiš. „Kaj namreč pomaga človeku, ako si ves svet pridobi, svojo dušo pa pogubi?“

5. Pa tudi svojemu telesu spodobne časti ne jemlji, ker je ono tempelj sv. Duha, in odmenjeno enkrat k nebeški časti iz groba izbujeno biti. Zato ohrani čisto svoje teló, da se bo veselilo kedaj nebeškega spremenjenja; skerbi za telesno zdravje s treznim življenjem, in nikar si ne krati življenja z razuzdanostjo; zakaj: „Ne veste, da je vaše teló tempelj sv. Duha, kateri v vas prebiva, kterega ste od Boga prejeli in da niste sami svoji,“ pravi sv. Pavel.

§. 7. Veljava človeškega življenja.

1. Ves čas človeškega življenja je le odločen, da se pripravljamo za nebesa, za ktera nas je Bog stvaril; zato moramo kratke dni, ki nam jih Gospod delí, po njegovi božji volji v svoj prid obračati, in Bogu z zvestim spolnovanjem svojih dolžnost iz serca služiti; zakaj kmali bo prišel čas, ko bo Gospod vsakemu djal: „Daj odgovor od hiševanja svojega življenja.“

2. Slabo obrača svoje življenje, kdor tako živi, kakor bi mu bilo večno na svetu živeti, le za bogastvo in posvetno veselje skerbí, zraven pa smerti in večnosti pozabi. Tako je živel evangeljski bogatin.

3. Še manj obrajta svoje življenje, kdor ga trati s praznimi rečmi, ktere mu nobenega prida za večnost ne prineso; zgubljen namreč je vsaki dan, v katerem človek kaj dobrega ne stori. Naj bolj pa greši, kdor si s hudobnim, razujzdanim ravnanjem življenje krajša, ter dušo in truplo morí,

§. 8. Človek v zvezi z ljudmi.

1. Vsi ljudjé na zemlji so kakor družina ene hiše, ktera ima enega očeta in hišnega gospodarja, med seboj pa so si bratje in sestre; — ali kakor udje enega trupla, ki imajo enega poglavarja ter so enega duhá, na tanko med seboj sklenjeni.

2. Kakor pa vsak otrok v hiši ima svojo delo, in vsak ud telesa svoj opravek, ter so vsi eden drugemu na pomoč, tako je Bog po svoji modrosti mnogoterih stanov med ljudmi vpeljal, kterih vsak svoje dolžnosti ima, vsak pa tudi drugim pomaga.

3. Nobenega stanú ne zaničuj, ker je vsak od Boga; skerbi, da boš z vsakim, naj bo tvojega ali drugega stanú, v lepi zložnosti živel. Ne zabi, da nisi sam na svetu, da moraš z ljudmí živeti in vselej, prej ko kaj počneš, pomisli, ali bo to drugim všeč, ali bi jih morda le žalilo? in uči se, s slabostimi svojega bližnjega poterpeti, kakor sv. Pavel veli: „Eden drugega butaro nosite, in tako bote dopolnili Kristusovo postavo.“

4. Še večí spoštovanje so si dolžni oni, kateri so ali po rodu, ali po katerih drugih dolžnostih v posebni zvezi, kakoršni so: otroci in stariši, bratje in sestre in drugi sorodniki, gospodarji in posli, duhovska in deželska gosposka, učeni in učenci, sosedje, tovarši, prijatelje in znanci, kakor tudi prebivavci ene soseske, ene dežele ali enega cesarstva. — Njih zadevajo besede sv. Pavla: „Ako pa kdo za svoje in zlasti za domače nima skerbi, je vero zatajil, in je hujši od nevernika.“

§. 9. Keršanska ljubezen mati prave edinosti.

Ni je boljše in močnejše vezi, kakor je keršanska ljubezen; ona rodi lepo zložnost in

edinost med vsemi ljudmi, ako le ravnajo po njenih znamenjih, kakor jih sv. Pavel popisuje rekoč: „Ljubezen je poterpežljiva, je dobrotljiva; ljubezen ni nevošljiva, ne ravna napčno se ne napihuje; ni časti lakomna, ne išče svojega, se ne da razžaliti, ne misli hudega, se ne veseli krivice, veseli se pa resnice; vse preterpi, vse veruje, vse upa, vse prenese. Ljubezen nikoli ne mine.“ Da se pa po ti ljubezni z ljudmi obnašaš, nikoli kaj brez pomislika ne govôri ali ne delaj, vse po pameti ravnaj, in prevdari, ali bi bilo spodobno, ali nespodobno, modro ali ábotno, kar meniš storiti. Pri vsaki reči pomisli, ali je Bogu in ljudém všeč, ali kaj koga ne draži; zakaj prava ljubezen nikogar ne žali, in ako želi koga poboljšati, ga prosi, svari in uči z vsem poterpljenjem.

§. 10. Keršanske priljudnosti in lepega zaderžanja velika vrednost.

1. Če hočeš pri ljudéh kaj veljati in ž njimi mirno in zastopno živeti, moraš ž njimi priljuden biti in vpričo njih se lepo vesti, to je, v besedi in v djanju se tako obnašaj z ljudmi, da jim bo tvoje ravnanje prijetno in ljubo.

2. Da boš priljuden, ni ti potreba ljudém prazno se priklanjati ali sladko prilizovati,

kakor hinavci in lizuni delajo; bodi le odkritoserčen, resnično ponižen, pohleven, postrežljiv in ves ljubeznjiv. Prava keršanska priljudnost se opira na keršansko ljubezen, po kateri človek svojemu bližnjemu vse stori in želi, kar mu je ljubo; žaliti ga se pa skerbno varuje, kakor sv. Pavel pravi: „Ljubezen bodi brez hinavšine, sovražite hudo, držite se dobrega. Z bratovsko ljubeznijo se med seboj ljubite; s poštovanjem hodite eden drugemu naproti.“

3. Priljudno zaderžanje nas Bogu in ljudém prijetne stori, nas same časti in nam dosti prijateljev pridobi. Priljudnost nas mnogih neprijetnost varuje, ter nam in drugim dosti veselja napravlja: ona je velikrat mati časne sreče, ker priljudnega vsak rad ima in mu, kjer more, rad k blagostanu pomaga. Priljudnost rodi mir in edinost med ljudmi, in jih sovraštva, prepira in drugih napak varuje; ona je tudi v čast njim, kateri so nas priljudnosti učili in vadili, starišem in učenikom, ter še soseska in domovina lepo slovi, v kateri priljudnost prebiva.

§. 11. Pravega spoštovanja in lepega zaderžanja nas le sv. vera uči.

1. Človek je prav za prav le toliko vreden, kolikor pred Bogom velja. Sv. vera nas

pa uči, da smo otroci božji, stvarjeni po božji podobi in po Jezusu Kristusu rešeni za večno zveličanje. Mi smo božje izvoljeno ljudstvo, ktere Bog po svojih namestnikih, duhovskih in deželskih viših vlada, naj bi na tem svetu mirno in pobožno živeli, na unem se pa v večnosti pri Njem veselili.

2. Ako hočeš tedaj sebe in bližnjega z lepim zaderžanjem prav spoštovati, moraš po sveti veri skerbeti, da boš dosegel namen, ktereга ti je Bog odločil, da boš kakor tvoj Oče nebeški zmirom bolj popolnoma in vreden, otrok božji biti in dedič večnega zveličanja. Daj Bogu kar je božjega, in bližnjemu, kar je njegovega. Boga časti in ljubi čez vse, in bližnjega ljubi pošteno kakor sam sebe; se skerbno varuj misliti, želeti govoriti ali delati kaj, kar bi bilo keršanski ljubezni nasproti, in tvoje lepo, ljubezni polno serce naj se razodeva v lepem zunanjem zaderžanju do Boga in bližnjega.

III. Potrebne pomoči k lepemu zaderžanju do ljudi.

§. 12. Ljuba pamet.

Bog je človeku pamet dal, da se po nji od neumne živine loči, in spozná, kaj je dobro in

prav; da bi mu bila svetla luč v dušni temoti, pa tudi prava pot k lepemu zadržanju z ljudmi.

Da boš z ljudmi mirno in prav živel, naj te pri vsem tvojem ravnanju pamet vodi; zato dobro preudari vsako besedo, preden jo zineš, in vsako reč, preden jo počneš, ali je pametna in modra, tebi in bližnjemu v prid.

Skerbno se varuj vsega, kar ti pamet zadržuje, kakor nevera, ktera vse reči otemni, — vsake strasti, ktera ti ničesa ne dá prav viditi, napuha ali prevzetnosti, ktera ti tvoje serce prikriva, da ga ne spoznaš; pa tudi pijanosti, ktera te ob pamet spravlja, in pod neumno živino zniža. Prosi pa tudi Očeta luči, da ti pamet razsvetli saj On rad „dobrega Duha dá tem, ki ga za-nj prosijo.“

§. 13. Sveta pravičnost.

Ker človek ni sam na svetu, ampak je božja volja da ljudje skupej živé, je k lepi zlogi in edinosti potreba, bližnjemu pravičen biti, to je nič početi, kar bi pravico njegovo žalilo. Predno tedaj kaj hočeš ali storiš, baraj se, ali bi bilo prav, naj bi tudi drugi tako storili, kakor ti želiš, ali bi se s tem bližnjemu krivica ne godila? Ne grajaj bližnjemu pripušenega nedolžnega veselja, in nikdar

mu v njegovo pravico ne segaj. Tvoje vodilo pr vsem naj bodo besede Jezusove: „Vse, kar koli hočete, da vam ljudje storé, tudi vi njim storite, ino kar sebi ne želite, tudi drugim ne storite. „Nikoli ne bodi samopriden ali samopašen, ne ravnaj po svoji lastni termi, temuč kakor te uči keršanska ljubezen.

§. 14. Lepa snažnost.

Kakor se nad gerdo nesnažnostjo vsakemu gnjusi, tako nas lepa snažnost vsem priporoča; za njo skerbeti je dolžen vsak, da sebe in druge vredno spoštuje. Umij se, kadar si blaten ali umazan, posebno kadar greš od dela k mizi. Vsak večer si zobe iztrebi in usta izplahni, zjutrej usta in ušesa izmij. Počeši se večkrat, pa ne vpričo družih, kar bi bilo po cigansko. Poreži si s škarjami nohte, kakor hitro začno černeti; grizti jih ni spodobno. Kteremu možka brada raste, naj si jo vsaj vsako soboto obrije, in kadar v cerkev gre ali h kaki gospodi. Tudi hiša, kjer ljudje prebivajo, naj bode snažna, čedno pometena, miza in klopi omite, postelje lepo popravljene, z belim opranim pertom pogernjene. Kjer so grili ali stenice pri hiši, se morajo postelje in klopi pogostoma popariti, da se merčes pokonča. Žlice, noži, vilice in drugo hišno orodje naj bo zmirom

snažno; tudi piskrov in skled v kuhinji obrazdanih muham v pašo ne pušaj.

Pa tudi pred hišo in po gorici vse lepo počedi, zakaj vsaka nesnažnost je zdravju škodljiva, in kjer je smrad, pošten človek rad blizo ne hodi. Vadi se lepe snažnosti že iz mladega, zakaj česar se človek mlad nauči, tudi star rad stori; in zunanja snažnost je dostikrat živa podoba in priča znotranje lepote. Ako za zunanjo snažnost ne skerbiš, lahko tudi znotranjo čistost zgubiš.

§. 15. Čedna obleka.

1. Bog človeku obleko daje, da se váruje vročine in mraza in sramožljivost ohrani. Ne iši tedaj v nečimurni noši svoje vrednosti; ubogi Lazar je pred Bogom več veljal, kakor bogatin, ki se je v škerlat in tančico oblačil. Ne imenitne, le čedne in modre obleke ti je potreba. Oblači se pošteno po svojem stanu, da koga ne boš z obleko pohujšal, modro po svojem premoženju, da sebi in drugim krivice ne storiš, pametno po šegi svojega kraja, da te ljudjé ne bodo zasmehovali, in po tvoji obleki te sodili, ker se človek spozna velikrat po obleki.

2. Ako tvoja obleka ravno ni draga, naj bo vendar čedna snažna, ne umazana ampak oprana,

ne raztergana, temuč vsaj okerpana. Kdor v obleki ni snažen, je ali nemarnež in lenuh, ali pa lakomen skopéc, ter sebi nečast dela in drugih ne spoštuje.

3. Pri delu bodi delavno oblečen, praznično pa, kadar greš ob nedeljah in zapovedanih praznikih v cerkev, ali se na daljno pot podáš, ali si na gostijo povabljen, ali pri gosposki in imenitnih ljudéh opravek imaš.

4. Nečimurne, gizdaste noše se varuj, ker je tebi in drugim nevarna in škodljiva, po nauku sv. Petra, ki pravi: „Vaša zunanja lepota naj ne bodo spleteni lasjé, ali zlati lišp, ali draga oblačila, temuč išite lepote svojega sercá, in bodite mirnega, pohlevnega duhá.“ Ali kakor sv. Pavel posebno ženski spol opominja: „Žene naj se zalšajo v pošteni obleki s sramožljivostjo in treznostjo, ne pa z nečimurno spletenimi lasmi, ali z zlatom, ali z biseri, ali z dragimi oblačili, temuč kakor se ženam spodobi, ktere pobožno živé, z dobrimi deli.“

5. Tudi en spol oblačil drugega spola ne smé nositi, ker je to nespodobno in Bogu neljubo, kakor sam govori: „Naj se ne oblači ženska v moško oblačilo, in naj ne jemlje mož ženskega oblačila; ostuden je namreč pred Bogom, kdor to stori.“

§. 16. Skerbna redoljubnost.

Vse, kar je Bog stvaril, je v lepem redu. Solnce, mesec in zvezde se po odločenih krogih sučejo, noč in dan se verstita, letni časi po versti pridejo in minejo, vsaka stvarica ima svoj čas in svoj kraj. Posnemati neskončno modrega Boga je naša dolžnost, in kakor Bog vse stvarjene reči v naj lepšem redu vlada, skerbimo tudi mí pri vseh rečeh za lep red.

1. Imej v redu vsa svoja dela in opravila. Berž zjutrej ko vstaneš, odloči si za celi dan, kaj boš po versti delal. Kdor svoja dela po redu opravlja, vse lože in zvesteje opravi, nič se ne pozabi, nič ne zamudi, in vsa dela gredó spešneje od rok.

2. Pospravi čedno svoja oblačila, kadar jih slečes, zravnaj in shrani jih v škrinjo ali omaro, ali jih na svoj kraj obesi. Ne meči obleke s sebe zdaj v ta, zdaj v ta kot, ne pušaj je po klopéh ali na peči valjati se ali kje drugej ležati, da ti se ne pokvari ali zgubi, ali da je ktera žival ne zgrize. Položi zvečer vsako reč, ki jo slečes, na svoj kraj, da jo zutrej, ali ko bi bilo še po noči treba, hitro najdeš.

3. Pa tudi po hiši naj ima vsaka reč svoj kraj, vsako orodje svoj prostor, da se hitro najde,

kadar je potreba, in da se vse vversteno prijetnejše vidi. Po dokončanem delu spet vsako reč spravi, kamor gre, in ne pušaj je ležati, kjer si jo rabil. Spravljaj pod streho, kar bi se na solncu ali dežju pokvarilo, in zapiraj, kar bi ti kdo utegnil izmakniti.

4. Kdor se v časnih rečéh rednosti vadi, bo skerben tudi za večno; kdor pa posvetnih reči v redu nima, rad tudi večno zanemari, kakor Jezus pravi: „Kdor je zvest v naj manjšem, je tudi zvest v večem; in kdor je v malem krivičen, je tudi v večem krivičen.“ Manjše je časno, — večje je večno.

5. Zato se že iz mladega vadi, vse v lepem redu imeti; kar se boš mlad naučil, boš star rad znal. Lepa rednost v tvojih rečéh tebi čast dela, in te Bogu in ljudém prijetnega stori.

§. 17. Spodobna zunanja obnaša.

Ljudjé nas radi po našem zunanjem ravnanju sodijo, in velikrat po pravici, ker se, kakor sv. pismo pravi, človek da po obleki, smehu in hoji spoznati. Da bojo tedaj ljudjé od nas dobro mislili, je treba se tudi zunanje tako obnašati ali vèsti, da bo prav in ljudém všeč.

Sploh naj bo naša obnaša spodobna, pohlevna in modra, ter starosti, in stanu ljudi primérjena, s katerimi živimo, po času in kraju ravnana, v katerem se znajdemo. Sosebno pa gré k lepi obnaši:

1. Da život in glavo ravno in spodobno nosiš, ne previsoko, kakor prevzetneži, ne potuhnjeno, kakor znajo gerdi hinavci. Tudi z glavo preveč ne majaj, kakor bi se te prav ne deržala, in z životom se na steno ne naslanjaj, posebno pri tujih ljudéh,

2. Hoja naj bo tvoji starosti in tvojemu stanu in delu primerjena, spodobna in natorna, ne posiljena. Ne lazi mladeneč počasi kakor sivi starček, ki ne more več hoditi; ne skakaj in ne letaj, kjer se ti spodobi bolj modro hoditi; in ako greš na kak posel, ne hodi po polževo, kakor je lenuhom v navadi. Ne spakuj se v hoji drugim za smeh.

3. Svoje očí modro obračaj, ne švigaj ž njimi sem ter tje, ne ogleduj vsake rečí ali kaj nespodobnega; vsakemu pošteno v lice glej; prederzno in prevzetno gledati ali pa potuhnjeno oči obešati, obedvoje ni prav. Nesramni pogledi so grešni in pohujšljivi.

4. Tvoj obraz naj bo prijazen, ne serdit ali prevzetan; ne smeaj in ne reži se zmiram, kakor taki, ki jim pameti manjka; ne derži se pa tudi prekislo, kakor bi pelin žvečil. Derži se modro

ali na smeh, kakor ti čas in kraj prinese, po besedah sv. Pavla: „Veselite se z veselimi, in jokajte z jokajočimi.“

5. Ne zevaj in ne zijaj, kakor skednjena vrata, zob si nespodobno vpričo drugih ne trebi. Ako moraš kihniti ali kašljati, derži si rutico pred ustmi, in ne pljuvaj po tleh, ampak v pljuvavnik, ako si pri gospodi. Z roko se po tleh vsekovati, po tem pa z nogo razteptati, je gerdo; za to svojo rutico v žepu imej.

6. Ne mahaj z rokama, kakor bi orehe klatil; ne derži jih na herbtu, pa tudi v hlače jih ne vtikaj. Vpričo drugih se čohati ali kebrati le nečedniki imajo navado. Kadar sediš, imej roke na krilu; z rokami brado podpirati ni lepo.

§. 18. Skerbna paznost na jezik.

Posebna pomoč z ljudmi v lepi zložnosti živeti je: svoj jezik berzdati, da kaj napčnega ne govori, in sicer:

1. Ker po jeziku svoje sercé razodevamo. „Iz obilnosti serca usta govoré,“ Kar je v tvojem sercu skritega, tvoj jezik na znanje daje; zato je treba vselej pomisliti, kaj in kako boš govoril.

2. Ker hudoben jezik veliko hudega med ljudmi napravi; od njega namreč prihaja obreko-

vanje, podpihovanje, sovraštvo, prepir, tepenje in mnogotero drugo hudo. Prav govori sv. pismo: „Jezik je sicer majhen ud, pa velike reči napravi; kakor majhin ogenj velik gozd požgè. Kjer se veliko govori, greh ne praznuje; kdor pa svoj jezik vlada, je prav moder.“

3. Ker človek s prenačlim jezikom sebi in drugim velikrat veliko škode napravi, si dosti zopernosti nakoplje in se mnogokrat ob čast in dobro imé, ob časno in večno srečo spravi. „Veliko jih meč umori, še več jih jezik pogubi.“

4. Ker homo mogli, kakor Jezus pravi, že za vsako prazno besedo sodni dan odgovor dajati, tolikanj več za vse pregrešne in pohujšljive marne.

Svoj jezik berzdati nas prav lepo sv. pismo uči: ki pravi: „Ogradi svoja ušesa s ternjem; ne poslušaj, kar hud jezik govori, ter napravi vrata in ključavnice svojim ustom; raztopi svoje zlato in srebro, in naredi tehtnico za svoje besede, in potrebno uzdo za svoja usta. Kdor svoje življenje ljubi, in hoče veselih dni doživeti, naj svoj jezik kroti.“

§. 19. Ne jemlji bližnjemu poštenja.

„Dobro imé je boljše kakor veliko bogastvo; prijeten biti je bolje, kakor srebro in zlato“,

pravi sv. pismo. In res, poštenemu človeku na svetu ljubšega ní, kakor poštenje in dobro imé. Zato smo dolžni bližnjega z besedo in v djanju spoštovati, in vsega skerbno varovati se, kar mu čast krati, poštenje jemlje in dobro imé kazi. Tako človek sebe in bližnjega veliko hudega obvaruje in lepo edinost in prijaznost z ljudmi ohrani.

Pa ne le častitljivih ali imenitnih ljudi moramo varovati, da se jim čast ne jemlje, tudi poslom in ubogim ljudém smo dolžni ohraniti dobro imé; zakaj tudi njim', ako so pošteni, dobro imé čez vse velja, in tudi nje smo dolžni spoštovati kakor otroke božje, brate in sestre svoje.

§. 20. Posebna ravnila v govorjenju.

Sploh govoriti imamo le to, kar je pametno in spodobno, in kar je nam in drugim v prid in veselje kakor sv. Pavel pravi: „Vaše govorjenje bodi prijetno, ne pa neslano, da bote vedili, kaj je treba slehernemu odgovoriti.“ Vsaka beseda, ktera Boga žali ali bližnjega pohujša, je greh.

1. Kar je svetega, tudi sveto izrekuj; Božje reči zasmehovati drugim za kratek čas, druga zapoved božja prepoveduje.

2. Klafati ali gerdo kvasiti je vsakemu nespodobno, pa tudi velik greh, ker Boga jezik žali, ki ga ima le častiti, in bližnjega pohujšuje. Nesramen klafač je tujih grehov kovač. — Ako pa slišiš, kaj nespodobnega kvantati, govorjenje na kaj boljšega obrniti, ali če bi kaj pomagalo, klafača posvari. Če boš hudobne besede ustavil; imel boš veliko dobro delo.

3. Koga v pričo zasmehovati nikar; pa tudi se varuj od stana ali kraja drugih ljudi zaničljivo govoriti; tako zasramovanje nikomur ni ljubo.

4. Ne govóri slabega od drugih, tudi ne dobrega sam od sebe. Druge opravljati, boli, sam sebe hvaliti, smerdi. Ako slišiš bližnjega opravljati, zagovarjaj ga, če moreš, ali pa molči, če kaj dobrega od njega ne veš praviti; obrekovanja se nikdar ne vdeležuj,

5. Druge z besedo pikati, ali pa sirote dražiti, ali komu primke dajati je zoper keršansko ljubezen. Česar sebi ne želiš, tudi drugim ne stori.

6. Govori vselej resnico, ali pa molči; vsaka laž, naj bo za jok ali za smeh, za dobiček ali zastonj, je hudobna.

7. Če hočeš v tovaršiji kaj novega povedati, pomisli poprej, ali bi ne bilo morda komu

neprijetno, ali bi koga ne osramotilo ali pa pohujšalo.

8. Ako te kdo razžali, ne kregaj se ž njim, temuč poterpi, kar ti merzi. Prepirati se in hudo razsajati je gerdo, in ako se jeza hitro ne utolaži, se dostikrat velik ogenj sovraštva vname.

9. Podpihovati druge ali jih k jezi dražiti, je po hudirjevo. Ti pa, če slišiš druge prepirati se, obrni maren na kaj drugega, ali kakor moreš prepir odverni, nepotrebno pa se vmes ne vtikaj.

10. Ako kdo s teboj govori, poslušaj ga zvesto, in nikar mu pleč ne obračaj, pa tudi v besedo ne vhajaj. Ako mu imaš kaj nasproti povedati, le priljudno in pohlevno mu povéj, ali pa raji molči, da ga ne boš razserdil.

11. Ako te kdo pozdravi, ali pobara: kako je še kaj? se mu zahvali in prijazno odgovori. Ako ti kako darilo ponudi, ga z veseljem in hvaležno sprejmi, in shrani, pa nikar na stran ne verzi ali komu drugemu vpricho njega ne daj, da ne boš žalil dariveca.

12. Brez potrebe ne baraj, kako se drugi nosijo, kako živijo. Kdor za drugimi preveč pozveduje, rad sam sebe pozabi. Z nepotrebim prašanjem nikogar ne nadleguj; kdor preveč

praša, je ali sitnež ali pa svojo nevednost na prodaj nosi.

13. Vpričo drugih šepetati, kakor bi bil skrivnosti poln, se ne spodobi. Ako pa tebi kdo katero skrivnost izroči, jo zvesto hrani, in je ne razodevaj, ako ni viša dolžnost.

14. Govôri rad, pa ne preveč; klopotec veliko klopoče, pameten malo pripoveduje, pa tisto prav. V tovaršiji nič govoriti ni prav, zmiram čenčati pa še manj; čenče Marinke nima nobeden rad, in veliko govorjenja brez greha ni. Večkrat je boljše poslušati, ko govoriti.

15. V pogovorih preveč zijati ali se preglasno smejati nikar! Vselej se ravnaj po čednih, ne po robustih ljudéh, in če se enkrat pregrešiš, drugokrat popravi; tako se boš poštene šege privadil.

§. 21. Priprostost in razumnost.

Z ljudmi čedno živeti ti je treba priprostemu in modremu biti, kar je Jezus svojim priporočil: „Bodite priprosti ko golobi, in modri ko kače.“

1. Priprost biti, se ne pravi hinavsko hliniti ali na videz prilizovati se, v sercu pa strup nositi kakor znajo zvitci; temveč odkri-

toserčno in ljubeznjivo vse dobro vsakemu želeči, z vsakim pošteno govoriti in ravnati, da se bo od tebe reklo, kar Jezus od Natanaela pové: „Glej! to je pravi Izraelec, v katerem ni zvijače.“ Serce priprostega je odkrito, ne zvito.

2. Prava priprostost nas Bogu in ljudém prijetne stori, ker nas Bogu vpodobi, ki je gola resnica, in ljudém prikupi, kateri resnico ljubijo in hinavšino čerté, in tako nam dostikrat k sreči pripomore. „Kdor v priprostosti ravná, bo brez skerbi; kdor pa po hudobnih potih hodi, bo razglašen“, govori sv. Duh.

3. Da boš priprost, pa ni treba vsega povedati kar misliš, vsakemu svojo sercé razodeti. Pravo priprostost mora podpirati in voditi keršanska modrost in razumnost.

4. Prava modrost pa te vódi, ako nič brez preudarka ne govoriš in ne delaš, temuč vse okolišinam primérjaš, in besede in dela svoja po keršanski ljubezni vselej ravnáš. „Je čas molčati, in čas govoriti. — Bratje! glejte, kako bote ravnali, ne kakor nespametni, ampak kakor modri. — Blagor človeku, ki je modrost našel, in je bogat v razumnosti.“

5. Če hočeš prav moder biti, moraš v strahu božjem živeti; začetek modrosti je strah božji. Kdor se ne boji Boga žaliti, temuč po svojih

strastih in slabih nagibih živi, prave modrosti ne glešta, ker hude strasti pamet človeško kalijo, dosti nespametnega in hudega rodijo. Ne vdajaj se torej hudim strastim, temuč kroti svoje slabe nagibe; posebno pa v jezi se varuj kaj početi, kar bi modro ne bilo, in bodi vedno gospod svojega jezika, zakaj nespameten ima svoje serce v ustih, moder pa svoja usta v sercu.

§. 22. Pohlevna ponižnost.

K lepi obnaši z ljudmi je potrebna pohlevnost in ponižnost, kakor jo je naj lepše Jezus sam učil, ki pravi: „Učite se od mene, ki sem iz serca ponižen.“

1. Da boš ponižen, ti ni treba sam sebe zaničevati, svojih dobrih lastnost celó ne spoznati; pa imaš za nje Boga hvaliti, in le Bogu, ne sebi jih pripisovati.

2. Da boš ponižen, ne smeš sam sebe povzdigovati, če še toliko veljaš ali dobrega storiš; tudi drugih ne zaničevati, ako so ravno manjši od tebe.

3. Ponižen si, ako se ne deržiš le svoje terme, temuč se daš rad podučiti, in če se kaj pregrešiš, pohlevno posvariti, in ako le svoje ne terdiš, temuč pustiš tudi drugim kaj veljati.

4. Lepo ponižnost skažeš, ako nisi prederzen in nečimurn; ako ne govoriš le od sebe in svojih reči; ako se prevzetno ne bahaš s svojimi deli in premoženjem; ako se v mislih in marnih za naj modrejšega nimaš, in ne želiš v tovaršii le sam govoriti, temuč poslušáš tudi druge.

5. Lepa ponižnost te Bogu in ljudém prijetnega, — ošabna prevzetnost pa ostudnega stori. Prevzetnim se Bog ustavi. „Vsak, kateri se ponižuje bo povikšan, kdor se povzdiguje bo ponižan.“ Ponižen se jeze in mnogo hudega obvaruje, prevzetni pa si veliko zopernosti pripravi. „Kjer je napuh, tam bo tudi osramotenje; kjer je pa ponižnost, tam je tudi modróst.“

§. 23. Od bližnjega pošteno misli in sodi.

1. Ne sodi koga brez potrebe, ker je le Bog nas vseh sodnik, On, ki pozná vsa naša dela in vidi tudi v serca človeška. „Ne sodite, da ne bote sojeni.“

2. Ne prenagli se v svojih mislih, svojega bližnjega hudo obsoditi, da mu krivice ne storiš, temuč proprej dobro preudari, predno kaj rečeš;

zakaj lahko se v svojih mislih zmotiš, ki le zunanje vidiš, v serce bližnjega pa ne moreš gledati.

3. Ako se bližnji res kaj pregreší, nikar ga zato prehudo ne sodi, in ne žali; keršanska ljubezen te uči zagovarjati in lepo prizanašati.

4. Imej poterpljenje z bližnjim, kadar iz slabosti pade, ker si tudi ti slab, in ravno tako želiš, da bi bližnji s teboj poterpel. „Zakaj s kakoršno sodbo sodite, s takošno bote sojeni, in s kakoršno merite, s takošno se vam bo nazaj merilo. Izderi poprej bruno*) iz svojega očesa, in potlej glej, da izdereš pezdir iz očesa svojega brata,“ pravi Jezus.

§. 24. Poterpežljivost in krotkost.

1. Če hočeš z drugimi zastopno živeti, bodi poterpežljiv, ter voljno prenašaj, kar se predelati ne da, in bodi krotek, ter se ne jezi in ne kregaj, ako ti kaj zamerzi.

2. Pomisli, da ga ni stanú brez težáv, in ne človeka brez slabosti. Vsak po svojem stanu tedaj, in tudi eden z drugim moramo poterpeti, da si s tem težave lajšamo. „Eden drugega butaro nosite,“ uči sv. Pavel.

*) Bruno ali bervno.

3. Ne jemlji vsega za zlo, kar ni po tvoji volji, ker ni vsaka reč morda tako huda, kakor se tebi zdi, in ako ti bližnji kaj žalega stori, morda ni taka hudo mislil, kakor ti meniš, in se je le iz slabosti prenaglil.

4. Premisli, da ne more vse po tvoji volji biti, ker se mora vselej le božja volja zgoditi, da tudi s teboj Bog ima velikrat poterpljenje in da moraš tudi ti drugim prizanesti, da bodo oni s teboj poterpeli, da bo lepa zložnost med vami, ter se tako odverne veliko jeze, prepira in mnogo hudega.

5. Vzemi si za izgled v poterpljenju Jezusa, ki nam tako lepo veleva: „Vzemite moj jarem na se, in učite se od mene, ker sem krotak in iz serca ponižen, in bote pokoj našli svojim dušam. Moj jarem namreč je sladek, in moje breme je lahko.“

§. 25. Mirnega serca bodi in čmernosti se varuj.

1. Pogostoma človeka lastne slabosti nadlegujejo, velikrat ga drugi ljudjé žalijo in dražijo, in mnogokrat se mu od ktere druge strani kaj zopernega pripetí. Ali vse zoperno je treba

z mirnim srcem prenesti, ako hočeš z ljudmi pokojno živeti.

2. Kdor je vedno mirnega, veselega serca, ga povsod radi imajo, in z vsakim se lahko zastopi, ker nobenega ne draži in ne žali, raji prizanaša in kolikor more postreže.

3. Kako neprijazen pa je — čmeren človek, kateri ima svoje hude terme, ktere ga vsaka mala reč, vsaka besedica razkači, ki se sam seboj hudo jezi, in je če dalje nadležnejši in sitnejši. Tak sebi in drugim življenje greni; in kakor je njemu vse na poti, se ga tudi vsak od daleč ogiblje. Koliko krega, prepira, kletve in sovraštva mnogokrat čmeren človek napravi!

4. Zato skerbi, da boš v zopernostih mirno serce ohranil; uči se sam sebe zatajevati, sam sebe premagovati, in ne zabi, da si na svetu, ki je poln nadlog, in da imaš živeti z ljudmi, katerih nobeden ni brez svojih slabost. Pa tudi z nebés si prosi mirnega, dobrega duha; zvesta molitev ti bo gotovo enakodušnost in pokojno serce pridobila.

5. Če moraš pa s čmernim človekom živeti, imej poterpljenje ž njim in nikar ga ne draži; pa tudi na njegovo termo veliko ne porajtaj, da bo svojo nerodnost spoznal, in se sčasoma hude čmerne navade odvadil.

§. 26. Ljuba zadovoljnost.

1. Naj boljše za nas je, kar nam Bog po svoji modrosti nakloni, ako se mi vselej vdamo v njegovo sv. voljo, kakor nas Jezus uči moliti; „Zgodi se tvoja volja.“

2. Bodi toraj zadovoljen z vsem, kar ti Bog dá, bodi si dobro ali hudo, ker brez njegove volje se nič ne zgodi, v njo se popolnoma izroči.

3. Ljuba zadovoljnost človeka le prav srečnega dela. Zadovoljni Boga častí in hvali za vse, kar mu pošlje; on ne toži čez svoj stan, ako je ravno težaven, ker mu ga je Bog sam odločil. Vsako veselje, ki ga ima, dvakrat slajše vživa, vsako terpljenje, ki ga zadene, veliko manj čuti, ker mu zadovoljnost veselje poslajša in terpljenje polajša. Zadovoljnega vsak rad ima, ker ni prenapetih misel in želj, vse za ljubo vzame, in ako bi mu tudi kaj po volji ne bilo, rad poterpi in prizanaša, ter z ljudmi mirno in srečno živi.

4. Nezadovoljnost nasproti človeka le nesrečnega stori. Ker se nezadovoljnež ne vdá v božjo voljo, mu tudi nobena reč po volji ni. On ne pozna dobrot, ki jih od Boga in ljudi prejema, on si sam veselje greni, ki bi ga lahko

mirno vžival; in vsako terpljenje povikša, katero ga v resnici zadene, ali naj si ga revež le domišljuje, kar se pogosto zgodi. Nezadovoljnež nima v sebi ne z drugimi pokoja, vsak se sitneža zboji, kateremu nič ni prav, kateri vsako reč graja in vedno tožuje. In kakor na svetu sreče in veselja ne vživa, si tudi z nezadovoljnostjo slabo skerbi za nebesa, v ktera pridemo le skoz ozka vrata voljnega poterpljenja.

§. 27. Mir in sprava z ljudmi.

1. Da boš veselo in srečno živel, moraš ljubi mir z ljudmi imeti, kakor Jezus pravi: „Blagor mirnim, ker bodo otroci božji imenovani;“ in sv. Pavel opominja: „Bodite ene misli med seboj. Ako je mogoče, kolikor je pri vas, imejte mir z vsemi ljudmi.“

2. Miren človek je srečen, ker pokojnega sercá lahko pobožno ziví, in se nedolžno veseli; on sebi in drugim mnogo veselja pripravi, in dosti žalega odverne.

3. Varuj se jeze in prepira; zakaj jezno serce nima veselja do molitve in svetih reči; jezavi človek druge žali in draži, ker se ž njimi prepira; ponavlja preteklo jezo, in dosti sovraštva napravlja, ter sebi in drugim zdravje kali in greni življenje. Kjer je kreg in prepir, božjega Duha

ni, in blagoslov božji od take hiše beži, v kateri ljubi mir ne prebiva. Tako hiša je živi pekel, od ktereга Jezus priča: „Tam bo jok in škripanje z zobmi.“ Resnično je, kar Salomon pravi: „Boljše je kosček suhega kruha z veseljem, kakor hiša polna darov s preprirom.“

4. Da boš mirno z ljudmi živel, bodi prijenljiv, in raji krivico poterpi, kakor bi mir podiral. Saj ti Jezus sam naj lepši izgled mirnosti daje; on, ki ni klel, ko je bil preklinjan, ni rotil, ko je terpel, temuč se vdal tistemu, ki ga je kri- vično sodil, in tako lepo učil: „Ako te kdo udari na desno stran, pomoli mu še levo.“

Tako mir ohraniti je želel Abraham s svojim bratrancem Lotom, rekoč: „Naj ne bo krega med menoj in teboj, med mojimi in tvojimi pastirji; zakaj brata sva. Glej! vsa dežela je pred teboj; prosim, loči se od mene; ako se na levo stran podaš, se bom jas desne deržal; ako si desno izvoliš, grem jaz na levo.“ Koliko žalega bi se ljudje obvarvali, ko bi raji eden drugemu prijenjevali.

5. Varuj se komu brez potrebe in nepre- udarno opogovarjati; ne terdi le svoje misli, temuč daj tudi drugim kaj veljati, ako ravno nisi njih misli, da boš le ljubi mir ohranil.

6. Za potrebnega mirú del se s svojim raz- žalnikom hitro spravi, in iz serca mu odpusti,

kakor vsak dan moliš: „Odpusti nam naše dolge, kakor tudi mi odpušamo svojim dolžnikom.“ Ne bodi podoben nehvaležnemu hlapcu, ki svojemu sohlapecu ni prizanesel, ako mu je ravno njegov gospod ves dolg odpustil, in je bil zato ostro obsojen. Jezus pravi: „Tako bo tudi moj nebeški Oče vam storil, ako ne odpustite vsakteri svojemu bratu iz svojih senc.“

7. Lepa sprava je modra in vse hvale verdna; ona razkrušena serca zopet sklene, in pridobi blag mir, brez kterega prave sreče na svetu ni, in mnogo hudega sedanjega in prihodnjega odverne.

8. Zato nikoli ne želi maševati se, ali razžalniku svojemu hudo s hudim vračevati, da boš tudi ti usmiljenje našel pri Bogu. Prepusti maševanje Bogu, kakor sv. Pavel uči: „Ne delajte si sami pravice, preljubi! ampak dajte prostor jezi (božji). Zakaj pisano je: Meni gre maševanje, jaz bom povernil, pravi Gospod.“ Ako je tvoj razžalnik kazni vreden, saj je gosposka zato, ktera ne nosi meča zastonj, temuč ga ima od Boga, da bi pravico spoznala, in hudodelstvo kaznovala. Lastno maševanje nikdar brez greha ni.

§. 28. Pravičnost, poštenost in odkri- toserčnost.

1. Lepo z ljudmi ravnaj, bodi jim pravičen, daj vsakemu, kar mu gre, in nič zá se ne

obderži, kar ni tvojega. Kakor namreč je Bog naj pravičnejši, tako tudi hoče, da bi mi bili pravični in kakor sami sebi pravice želimo, tako nam keršanska ljubezen veli bližnjim pravičnost skazovati. „Dajte vsakteremu, kar mu gre; dajijo, komur dacija, col komur col, strah komur strah, čast komur čast.“

2. Ravnaj z vsakim pošteno, ne kani koga z goljufijo, in mož beseda naj ti več velja, kakor vse drugo. „Ne storite nič krivičnega ne v sodbi, ne v meri, ne v vagi.“ Goljufna tehtnica je gnjusoba pred Gospodom; pravična vaga pa mu je dopadljiva. „Poštenost je Bogu in ljudém ljuba, in mera in vaga v nebesa pomaga, ako je pravična in poštena.“

3. Bodi pa tudi odkritoserčen, in zvijača naj se te nikdar ne loti. Ni potreba, da bi vsakemu in vse pravil, kar v sercu čutiš in misliš; pa kar jezik pové, mora tudi serce za to vediti; drugač jih za ušesom imaš, in treba se te je varovati.

§. 29. Ne bodi samopriden, temuč ves dober iz serca.

1. Kadar kaj dobrega storiš ali komu pomagaš, ne glej na lasten prid in dobiček, na posvetno plačilo, ali hvalo ljudi, da ne zgubiš prave

eene dobrega dela pred Bogom, kakor nekdej farizeji, ki so molili, vbogajmé dajali in druga dela opravljali samo zato, da so jih ljudjé hvalili, in so, kakor Jezus pravi, s tem prejeli svoje plačilo.

2. Ti pa, kar dobrega storiš, stori le iz ljubezni do Boga in bližnjega; naj te pri tvojih dobrih delih keršanska ljubezen vedno vodi, ktera, kakor pravi sv. Pavel, ne iše svojega, ampak kar je bližnjemu v prid. Tako je ljubil Jezus nas, in hoče, da tudi mi bližnjega tako ljubimo.

3. Samopriden človek ne ljubi Boga, ker ne ljubi, kakor nam Bog veli ljubiti; on ne ljubi bližnjega, ako mu ravno kaj dobrega stori, ker mu ni za bližnjega, temuč le za njegov dnar in lasten dobiček mar; pa tudi sam do sebe prave ljubeznima, ker se s samopridnostjo ob poštenje in dobro imé spravlja, kajti samopridnega človeka nikdo ne spoštuje.

4. Kdor pa je dobrega serca, se ne da samopridnim namenom voditi, ne iše le lastnega dobička, temuč ga veseli, če more komu pomagati, naj bi si ravno sam kaj pritergal ali odrekel.

§. 30. Veselje nad srečo bližnjega.

1. Neskončno dober Bog po očetovo za nas skerbi in želi, da bi bili srečni časno in večno.

On nam deli brezštevilnih dobrot, in nam je celó svojega lastnega Sina dal, da bi mi bili zveličani.

2. „Ako nas je pa Bog tako, ljubil, moramo tudi mi eden drugega ljubiti,“ pravi sv. Janez. Tudi mi moramo, da bomo Bogu podobni, veseliti se, ako se bližnjemu dobro godi, njemu vse dobro želeti, in mu po mōči k sreči pomagati. Serčno milovati pa ga meramo, ako se mu hudo godi, in ako je v potrebi, mu radi pristopiti.

3. Ne smemo pozabiti, kako je tudi Bog nam dober, in spominjajmo se, da smo vsi otroci enega Očeta, bratje in sestre med seboj, torej naša dolžnost po braterno se ljubiti, in kakor sv. Pavel opominja: „Veseliti se z veselimi in jokati z jokajočimi.“

4. Kdor je vesel, kadar se bližnjemu dobro godi, mu rad k sreči pomaga, veliko dobrega stori kar bi se sicer opustilo, on s tem samega Boga časti, človeško življenje slajša, veselje množi in nadloge manjša. On ima pravo keršansko ljubezen, s katero si nebesa služi, kjer bode Bog vsako dobro delo obilno poplačal. „Sodba pa brez usmiljenja bo prišla na tistega, kateri ni usmiljenja skazal; usmiljenje pa preseže sodbo,“ uči sv. Jakop.

§. 31. Voljna postrežljivost.

1. Da se ljudém prikupimo, jim moramo po volji storiti, kar je prav, in radi postreči, kar je mogoče.

2. K temu nas veže keršanska ljubezen, po kateri imamo bližnjemu storiti, kar sami sebi želimo. To nas Jezus z besedo in v djanju lepo uči, rekoč: „Kteri hoče med vami veči biti, naj bo vaš služabnik. In kteri hoče med vami prvi biti, naj bo vaš hlapec. Ravno kakor Sin človekov ni prišel, da bi se mu streglo, temuč da bi stregel, in dal svoje življenje v odrešenje za njih veliko.“ Kar je Gospod hlapcem storil, mora tudi hlapec svojemu sohlapcu storiti; saj hlapec ni čez svojega Gospoda.

3. Posebno smo dolžni bližnjemu postreči in pomagati, kadar je naše pomoči potrebnejši, kakor v vesoljnih potrebah, v boleznih ali v kateri si bodi nesreči.

4. Nikoli pa ne smemo ljudém po volji storiti, kar bi bilo božji volji nasproti, ker moramo Boga bolj ljubiti, in se ga bolj bati, kakor ljudi. Kdor Boga žali, tudi bližnjega ne ljubi.

5. Ako radi eden drugemu postrežemo, je Bog, naš Oče, nas vesel; ljubezen, mir in zastopnost med nami prebiva, in pridobimo si veliko prijatlov za ta in za uni svet, kjer bomo večno skupej veseli.

§. 32. Razločne dolžnosti po stanu, spolu in starosti.

1. Ves svet je velika hiša, v kateri Bog gospoduje. On je naš Oče in Gospod, mi ljudjé smo

njegovi otroci in služabniki, in smo toraj dolžni po njegovi volji delati.

2. Kakor je pa v vsaki hiši mnogo opravil, tako je tudi Bog vsakemu človeku posebno delo odločil in ga v stan postavil; kakor sv. Pavel pravi: „Kakor imamo v enem telesu veliko udov, vsi udje pa nimajo ravno tistega opravila; tako nas je veliko eno teló v Kristusu, sleherni pa smo eden drugega udje v Kristusu Jezusu Gospodu našem.“

3. Ni ga stanú, kateri bi ne bil od Boga: vsakega pa je Bog postavil, da bi človek svoje dolžnosti spolnovaje v njem Bogu služil, in srečen bil.

4. Nobenega stanú tedaj ne smemo zaničevati, ker je vsak, naj bo nizek ali imeniten, po Bogu človeku odločen, od kterega bo kedaj Bogu odgovor dajal. Več ko mu je po stanu izročil, več bo térjal od njega božji sodnik, in vsakemu pravično poplačal.

5. Imej toraj vsak stan v časti, posebno pa svoj lastni stan vredno spoštuj: Bodi zadovoljen ž njim, ki ti ga je Bog dal. Ne zbiraj si drugih stanov; zá te naj bolji je ta, v kterem si. Zvesto svoje dolžnosti po njem spolnuj, in dobrega, kolikor mogoče stori, tako si boš gotovo dosti časti in sreče v njem pridobil.

6. Kdor svoj stan spoštuje in zvesto derži, ter svoja dela, ne prisiljen, temuč ker je božja volja tako, veselo opravlja, on vživa veselje dobre vesti, ljudje ga radi imajo, in v nebesih ga čaka naj boljši del. Kdor pa po svojem stanu ne živi, nima pravega veselja, ne spodobne časti, pride lahko v pomanjkanje in mnogo nesrečo, in naslednje bo še sodba huda. „Vsakemu, kateri ima, se bo dalo, in bo obilno imel; kdor pa nima, mu bo še, kar ima, odvzeto“, govori Kristus.

7. Bog miru in ljubezni pa tudi hoče, da bi vsi stanovi skupaj mirno in zložno živeli, eden drugemu v pomoč in podporo bili, da bi se stan zoper stan ne vzdigoval in puntal; po besedah sv. Pavla: „Na telesu naj ne bo razpertije, temuč en ud naj skerbi za drugega. In ako en ud kaj terpi, ž njim vred vsi udje terpe; in ako se en ud časti, se vsi udje ž njim vred veselé.“

8. Kakor po stanu je Bog tudi bo spolu ljudi razločil. Vsak spol ima svoj namén, vsak svoje dolžnosti; vsak naj se varuje tega, kar se mu ne spodobi. Eden drugega spoštovati in v dobrem podpirati, hudega pa, posebno prederznega, nesramnega zadržanja varvati se, je vsakemu treba; bolj Bogu ko ljudém dopasti, in ne v praznih nečimernih rečeh, temuč v bogaboječnosti in čednosti svoje lepote iskati, naj vsak skerbi.

9. Pa tudi vsaka starost ima v zadržanju svoje dolžnosti. Kar se mladenču prileže, ali vsaj za zeló ne vzame, je velikrat priletnejšemu nespodobno; zastran česar koga mladost večkrat zagovarja, drugega starost le bolj dolží. Z vsakim, naj bo starosti, ktere bodi, je treba spodobno ravnati, pa vendar z mladimi drugače ko s starimi. Mladega gre svariti, ako je potreben, starega prositi; mladega žaliti ni prav, starega pa še manj; in starim ljudém so mladi vedno več časti dolžni, ko pa mladim.

§. 33. Vsakega po vrednosti spoštuj!

„Dajte čast, komur gre čast“, opominja sv. Pavel; pa častí vredno je le to, kar je pred Bogom častitljivo. „Bratje! kdor se hvali, naj se v Gospodu hvali. Zakaj ne ta, kdor se sam hvali, je skušen, ampak tisti, kterega Bog hvali.“

1. Častiti toraj imamo vsakega človeka kakor otroka božjega, po božji podobi stvarjenega, po Jezusu odrešenega k večnemu življenju, naj bi se ravno človek tega po svojih delih nevrednega storil.

2. Častitljiv je vsak stan človeški, ker je vsak od Boga, ako mu ravno kateri njegovi udje

nečast delajo s slabim zaderžanjem. Viši pa ko je stan in imenitnejši ko je, večja čast se mu spodobi, in kolikor zvesteje kdo svojega stanú dolžnosti spolnuje, kolikor bolj goreče kdo za prid bližnjega skerbi, toliko bolj ga tudi v časti imej. „Mašniki, ki z lepim zgledom svetijo, so dvojne časti vredni; zlasti kateri se trudijo v besedi in poučevanju. — Imenitni in sodniki in mogočni so častitljivi“, pravi sv. pismo.

3. Kar pa pred Bogom prave vrednosti nima, ali kar je pri Bogu celó gnjusoba, tudi ti nikdar v časti ne imej. Ne hvali ljudi zavolj bogastva ali lepe obleke, kakor priliznjenci ali samopridneži delajo, ker take reči človeku ne dajo prave vrednosti. Ne povzdiguje hudobnih del imenitnih ljudi kakor hvale vrednih, ker so Bogu sovraž. Sv. pismo pravi: „Ne zaničuj uboze, ki je pošten, in ne povišuj bogatega, ki je hudoben.“ Pokaži hudobnežu, da ti njegova malopridna dela niso všeč, in v hudem ga nikar ne vteruj, toda ga tudi ne žali.

IV. Od zadržanja ljudi, ki morajo skupej živeti.

§. 34. Od dolžnosti lepega zadržanja domačih.

1. Domači ene hiše in družine, kakor otroci in stariši, bratje in sestre, posli in gospodarji, morajo toliko več keršanske ljubezni eden drugemu skazovati, ker so si za res naj bližnji, in že po naturi ali kervi bolj sklenjeni. Ako se nimajo oni lepo med seboj, gotovo tudi daljnih prav ljubili ne bodo.

2. Treba je, da se domači lepo imajo, ker si s tem težave svojega stanú lajšajo, in življenje prijetnejše delajo, ako se namreč vsak svoji termi ali strasti odpové, in eden drugemu prizanašajo, ker nobeden ni brez slabost, po besedah sv. Pavla: „Eden drugega breme nosite, in tako bote dopolnili Kristusovo postavo.“ Tako si mnogo zopernega odvrčajo, težave ložje prenašajo, ljubi mir hranijo, in veselja obilniše uživajo.

3. Lepo imeti se morajo domači pa tudi za del Boga, ker je božja volja, da eden drugega keršansko ljubi in spoštuje, eden drugemu lep izgled daje, in ker ni mogoče pobožno živeti in Bogu zvesto služiti, kjer domači v lepi edinosti ne živijo, temuč se le kregajo, kolnejo ali gerdo zmérjajo. „Ako kdo za svoje in zlasti za domače nima skerbí, je vero zatajil, in je hujši od nevernika“, terdi sv. Pavel.

4. Za ljube zastopnosti del se morajo domači varovati krega in prepira, ne smejo biti čmerni, togotni, prevzetni in jezični; temveč imajo biti mirni, poterpežljivi, prizanesljivi, ponižni in zamolčljivi, da se s hudimi besedami ne pikajo, in tudi, kar se doma zgodi, ne raznašajo, kajti jezičnost mnogim razpertijam vrata odpira.

§. 35. Dolžno zadržanje keršanskih zakonskih.

1. Imeniten je zakonski stan, ker ga je Bog sam postavil, da bi ljudjé v njem pobožno živeli, si v pomoč bili, in otroke svoje keršansko redili. „Zato ga je tudi Jezus v sv. zakrament povzdignil in posvetil. Zaveza za-

konska je velika skrivnost v Kristusu in v cerkvi“, uči sv. Pavel.

2. Imenitne so pa tudi dolžnosti, ktere imajo zakonski. Zakonska namreč imata po božji volji skupej keršansko živeti do smerti, se ljubiti, si pomagati, si zvesta biti, otroke svoje keršansko rediti, in s svojim mirnim keršanskim vedênjem vsi svoji hiši in vsi soseski lep izgled dajati.

3. Žena je posebej dolžna svojega moža spoštovati in v vseh pravičnih rečéh mu pokorna, zvesta tovaršiča in pomočnica biti. „Zakaj mož je glava ženi, kakor je Kristus glava cerkvi.“ „Žena naj spoštuje svojega moža“, veli sv. Pavel.

4. Mož pa je dolžen ženo kakor tovaršico svojo lepo imeti, jo s potrebnim preskerbeti; in ji k vsemu dobremu z besedo in zgledom pomagati. „Možjé, ljubite svoje žene in ne bodite čmerni do njih.“ „Spoštujte svoje žene, kakor slabši ženski spol, in kakor sodeležnice milosti življenja, da vaše molitve ne bodo zadrževane“, uči apostol.

5. Zakonski, kteri teh dolžnost zvesto ne spolnujejo, žalijo Boga, svojemu stanu nečast, sami sebi pa nesrečo činijo, vsi soseski slab izgled dajejo, in otroke svoje pohujšajo, ktere jim je Bog sam izročil, ba bi jih za ta in uni

svet lepo izredili; zato bodo pa tudi kedaj pred Bogom težek odgovor imeli.

§. 36. O d d o l ž n e g a s p o š t o v a n j a d o o t r ó k.

1. Bog sam je otroke počastil, ker jih je za svoje otroke vzel, po svoji podobi stvaril, in po dragi ceni Jezusove kervi za nebesa prikupil. „Njih je nebeško kraljestvo. — Ako se ne spreobernet; in niste kakor otroci, ne pojdete v nebeško kraljestvo“, govori Jezus.

2. Pa ne le otrók bogatih in imenitnih ljudi Bog tolikanj časti, temuč tudi uboge; tudi oni so otroci božji, drage ovčice Jezusove, za večno zveličanje odrešeni; tudi njim je Bog zvete angele za varhe dal, in bolj ko so od sveta zapušeni, večo skerb ima nebeški Oče za nje.

3. Kakor Bog sam otroka v časti ima, tako se mora tudi otrok sam spoštovati; ne iskati svoje vrednosti v imenitnem stanu, v bogastvu, ali v lepi obleki; temuč pomisliti, da njegova naj večja čast je to, da je človek in kristjan, otrok božji in podoba božja, stvarjen ne toliko za ta svet, kakor za večnost, da se tedaj tako vède, kakor je Bogu in poštenim ljudem ljubo; da je skerben za potrebne

nauke, in za to rad v šolo in v cerkev hodi; da stariše, učenike in predpostavljene rad uboga in lepo spoštuje, da se iz mladega vadi, si svoj potreben kruhek pridno služiti, ne pa postopati ali beračiti. Kakor se otrok navadi, tudi odrašen zna. „Mladeneč ne bo odstopil od svojega navadnega pota, tudi v starosti ne,“ pravi sv. Duh.

4. Otroci med seboj se morajo kakor deca enega Očeta nebeškega po bratovsko ljubiti in spoštovati, se ne dražiti ali zaničevati, ampak si v lep izgled biti se ne pohujšati ne zapeljevati, da bodo čast skazali Bogu svojemu Očetu, Jezusu svojemu prvemu bratu, in angelu varhu, svojemu nebeškemu prijatlu.

5. Po časti, katero imajo otroci od Boga, jih morajo tudi odrašeni, posebno stariši in kateri se z otroško rejo pečajo, spoštovati, kakor jim gre. „Ne smejo otrók zaničevati, ne zanemarjati, ali jim smerti želeti, ker si morejo otroci s časom veliko dobrega za nebesa pridobiti, in ljudem v prid biti. Stariši pa ne smejo otrók le za ta svet rediti, kakor bi bilo bogastvo, imenitnost in lepa, draga obleka njih naj viši namen, ampak veliko več za nebesa. Oní naj jih z besedo in v djanju vedno k dobremu napeljujejo, v potrebnih rečeh podučujejo, pridno v šolo in cerkev pošiljajo, vsega hudega pa in vse zapeljivosti skerbno, varujejo za vsako napako ljubeznjivo svaré in nikoli ne pohujšajo; zakaj: „Kdor

pohujša ktereга teh malih, ki v mene verujejo, bi mu bilo bolje, da bi se mu obesil mlinski kamen na vrat, in bi se potopil v globočino morja," pravi Jezus.

Pa tudi otroke nepotrebno kregati, jim gerde primke dajati ali jih kleti, jih v pričo drugih nezaslužno sramotiti, ali jih kakor bodi k jezi dražiti, ni prav. Sv. Pavel veli: „Očetje! nikar ne dražite svojih otrok k serdu, da jim serce ne upade; temuč redite jih v strahu in svarjenju Gospodovem.“

6. Kdor otroke zaničuje in jim dolžno skerb krati, on žali Bogá, vseh otrók Očeta, in nebeške angele, njih skerbne varhe, on zatira dobro, kar bi otrok lahko po dobri izreji storil, in je kriv veliko hudega, ktero storí zanemarjen otrok, kriv morda celó njegovega pogubljenja. Velik blagor pa stori, kdor zapušenega otroka oskerbi. „Kdor sprejme ktereга takega otroka v mojem imenu, mene sprejme," pravi Jezus.

§. 37. Od dolžnega spoštovanja otrók do svojih starišev in predstarišev.

1. Imenitna je obljuba, ktero je Bog s svojo četerto zapovedjo sklenil, rekoč: „Spoštuj očeta in mater, da boš dolgo živel na zemlji in ti bo dobro.“ — Hudo pa tudi

žuga vsem, kateri svojih starišev prav ne spoštujejo, ker pravi: „Kdor svojega očeta zasramuje, in mater svojo zaničuje, naj mu krokarji pri potoku oči izkljujejo, in mladi orli naj jih snedô. — Kdor svojega očeta ali svojo mater preklinja, naj njegova luč ugasne v sredi teme.“

2. Da bodo otroci stariše prav spoštovali, morajo jih radi in urno vse ubogati, kar ni zoper zapovedi božje; jih z besedo in v djanju v časti imeti, ne jim gerdo odgovarjati, ali jih kleti, in zaničevati, ne jih raznašati ali pri ljudéh ob dobro ime spravljati, pa tudi nič delati, kar bi jih žalilo; veliko več skerbeti, da stariši nad njimi čedalje več veselja doživijo. Otroci, naj bodo še tako imenitnega stanú, se ne smejo nikdar svojih bornih starišev sramovati; častitljivi otroci so tudi starišem svojim v čast.

Dolžni so otroci svojim starišem vselej pomagati, kadar so njih pomoči potrebni, da jim vsaj nekoliko dobrot povernejo, ki so jih od njih prejeli; in kar jim ne morejo sami poverniti, naj prosijo vsegamogočnega Boga, da jim on dobrotljivo poverne. Posebno pa v siročini, starosti in boleznih starišev pozabiti otroci nikdar ne smejo, ker so takrat njih pomoči naj potrebnejši. Da bi otrok kedaj svojega očeta ali mater svojo udaril, je strah ziniti. Starišem smert želeti, Bog obvaruj! Pa še tudi po smerti imajo otroci stariše spoštovati, da njih poslednjo voljo na tanko spolnijo in za nje molijo.

3. Te dolžnosti lepo otrokom priporoča sv. pismo, ki pravi: „Svojim starišem dobro z dobrim povračevati, to je Bogu prijetno. — Spoštuj svojega očeta v djanju in v besedi in z vso poterpežljivostjo, da njegov blagoslov nad te pride in do konca ostane. Očetov blagoslov otrokom hiše zida, materno gorjé pa jih popolnoma razdeva. Ne veseli se nečasti svojega očeta, zakaj njegova nečast se tebi ne šteje v čast. Podpiraj svojega očeta v njegovi starosti, in ne žali ga v njegovem življenju. Če tudi njegov um oslabí, imej poterpljenje ž njim, in ne zaničuj ga v svoji moči; zakaj dobrota, ki jo skažeš svojemu očetu, ne bo pozabljena. — Ne zaničuj svoje matere, ko se je postarala. Kdor svojo mater spoštuje, si velik zaklad nabira.“

4. Kakor svoje stariše so otroci dolžni tudi svoje stare, predstariše, dedeja in babico po šterti zapovedi božji spoštovati ker so oni stariši njih starišev, že slabiji in za tega del pomoči tudi potrebnější in poterpljenja vrednejši, in ker že njih starost tirja, da se v časti imajo, kakor je Bog sam zapovedal, stare ljudi spodobno častiti, in jih nikdar ne zaničevati.

§. 38. Od dolžnega spoštovanja bratov, sester in sorodnikov.

1. Velika zapoved, bižnjega ljubiti, vsem velja, posebno pa nje veže, ki so po naturi ali

kervi tesneje med seboj sklenjeni, kakor brate, sestre in bližnjo žlahto.

2. Bratje, sestre in žlahta se imajo odkritoserčno ljubiti, v lepem miru in edinosti živeti, in si vse dobro želeti in k dobremu pomagati. „Bratje si ob času stiske pomagajo. — Glej! kako dobro in prijetno je, ako bratje med seboj v miru živé.“

3. Nespodobno, nekeršansko in greh pa je, ako se sorodniki sovražijo, prepirajo in kolnejo, si kljubujejo, se opravljajo in tožijo, ne vedó eden z drugim poterpeti, si v sili pristopiti, in so si nevošljivi. Taki ne ljubijo svojih bližnjih, pa tudi ne Bogá; oni napravljajo veliko pohujšanja, in vsi hiši veliko skerbi in bridkosti navalijo. Kajn je bil svojemu bratu Abeljenu nevošljiv in ga je ubil, je hišo svojih starišev z nadlogami napolnil, in sam sebe pogubil.

§. 39. Od dolžnega spoštovanja poslov, in njih dolžnosti do predstavljenih, in med seboj.

1. Tudi posli so svoje časti vredni, ker so tudi otroci božji, ker, ako zvesto služijo, samemu Bogu služijo, in ker bodo tudi oni kedaj od Boga po svojem zasluženju plačilo prejeli. „Vi Gospodu Kristusu služite,“ pravi poslom sv. Pavel.

2. Dolžni so toraj gospodarji in gospodinje svoje posle spoštovati, kakor otroke in služabnike božje, ne jih imeti za sužnje svoje lastne volje, ne jih zaničevati, in prevzetno ali nepriljudno ž njimi ravnati, jim gerdih primkov ne dajati, ali kakor bodi jih žaliti. Veliko več morajo jih ljubiti, ker jim pomagajo delati, in zato jim ob pravem času zasluženno plačilo odrajtati, ter jih v sili, posebno v boleznih in v starosti nikar zapustiti. Pa tudi za dušo svojih poslov imajo oni skerbeti, ktere bo Bog iz njih rok kedaj tirjal. Napeljevati jih imajo z naukom in svarjenjem k pobožnosti in keršanskemu zaderžanju, pa tudi sami lepe izglede jim dajati, ne jih pohujšati ali v hudo zapeljati, priganjati jih k molitvi in službi božji, pa tudi potreben čas jim pustiti, da bodo mogli za zveličanje svoje skerbeti. Vse to je božja volja tako, kakor sv. pismo pravi: „Ne ravnaj hudo s hlapcem, kateri ti pošteno služi, in ne odpravi ga ubogega. — Ne bodi v svoji hiši kakor lev, ter ne preženi svojih domačih, in ne zatiraj svojih podložnih. — Gospodarji; storite hlapcem, kar je pravično in prav, ter vedite, da imate tudi vi Gospoda v nebesih. — Ako pa kdo za svoje in zlasti za domače nima skerbi, je vero zatajil in je hujši od nevernika.“

3. Pa tudi posli morajo sami sebe in svoj stan spoštovati, kar storijo, kadar po svojem stanu

zvesto delajo, ne le na videz ali za časno plačilo, temuč zavolj Boga; kadar iz ljubezni do Boga težave svojega stanú voljno terpé; kadar se jeze, kletve, zapeljivosti in vsega hudega skerbno varujejo, in kadar v božjem strahu pobožno živijo, kakor jih sv. Pavel opominja, rekoč: „Vsak ostani v svojem poklicu, h kateremu je poklican. Če si kakor suženj poklican, nič ne maraj (temuč spolnuj svoje dolžnosti pošteno, pobožno in voljno.)“

4. Sosebne dolžnosti pa imajo posli in podložni do svojih predstavljenih, da jim kakor namestnikom božjim zvesto služijo, njih nauke in svarjenje poslušajo, in jim v vseh pravičnih rečeh voljno pokoršino skažejo; da jih povsod škode varujejo, sami jim skrivaj kaj ne zmaknejo, in jim po móči k sreči i dobremu pomagajo; da jih v besedi in v djanji lepo spoštujejo, kakor take, katerim spodobna čast gré, da jim gerdo in nepriлюдno ne odgovarjajo, in jih zaničljivo ne obnašajo ali ob dobro imé pri ljudéh ne spravljajo, kakor sv. pismo veli: „Hlapci! bodite pokorni svojim telesnim gospodarjem s strahom in trepetom v priprostosti svojega serca, kakor Kristusu, in ne služite le na videz, kakor da bi hotli le ljudém dopasti; temuč kakor hlapci Kristusovi storite iz serca radi božjo voljo, ter služite voljno kakor Gospodu, ne pa kakor ljudém, in vedite, da bo vsakteri od Gospoda prejel, kar bo koli dobrega

storil, bodi si suženj ali prost. — Hlapci, bodite podložni gospodarjem z vsem strahom, ne le dobrim in krotkim, ampak tudi čmernim.“

5. Slednjič so posli dolžni tudi še svoje sosposle spoštovati, da se kakor otroci enega Očeta nebeškega keršansko med seboj ljubijo, da se ne pohujšajo in ne zapeljujejo, temuč med seboj k dobremu in keršanskemu življenju opominjajo, si lepe zglede dajejo, kadar je treba, ljubeznjivo se posvaré, in si v nebesa pomagajo; da so si prijazni in postrežljivi, da se ne dražijo in ne jezijo, ne prepirajo in ne kolnejo, temuč da si s poterpljenjem in prizanašanjem težaven stan lajšajo. „Služabnik Gospodov naj se ne prepira, temuč naj bo do vseh krotek in poterpežljiv.“

§. 40. Od dolžnega spoštovanja sosedov.

1. Posebnega spoštovanja so si sosedje med seboj dolžni, ker so si za domačimi naj bližnji, ker v enem kraju skupej prebivajo, in ker pogosto eden drugega pomoči potrebujejo.

2. Spoštujejo se pa sosedje, ako v keršanski ljubezni med seboj živé, si v kateri koli bodi sili radi na pomoč pridejo, se škode in nesreče varujejo, se ne zaničujejo in ne žalijo, ter mirno, pravično in pošteno med seboj živé.

3. Ako se sosedje med seboj lepo imajo, ljub mir in keršanska ljubezen v soseski prebiva, in veliko hudega, posebno sovraštvo se odverne, katero se po stariših rado na otroke in vnuke v soseski širi.

V. Od zaderžanja zunej hiše ali doma.

§. 41. Zaderžanje v cerkvi.

1. V sveti hiši božji se sveto vèdi. Berž ko v cerkev stopiš, se poškropi in s kolenom Jezusu v sv. rešnjem telesu globoko pripogni.

2. Že pred cerkvenim pragom se odkri, klobuk pa v cerkvi ali v stoli obesi ali ga pod levo pazduho derži; klobuke na oltar polagati ni prav.

3. Vsaki spol naj gré na svojo stran, ne možki med ženske, vsako na svoj odkazan kraj. Pri cerkvenih vratih ostajati, ali se celó zunaj cerkve prislanjati, ni pošteno. Veliki, očitni grešniki so svoje dni zunaj stali in še stojé. Le blato se pred pragom otrebi in pusti.

4. Če imaš svoj stol, vanj poklekni; pride pa imenitnejši od tebe, odmekni se mu. Tudi starim in bolehnim se mora prostor narediti. To zapoveduje keršanska ljubezen.

5. Med opravilom ali stoj ali kleči; sedeti je le pri pridigi prav. Pri službi božji moli na

bukvice ali pa na molek, in besedo božjo vselej zvesto poslušaj. Po cerkvi se ogledávati, smejavti ali šeptati je nespodobno, in na glas moliti druge v molitvi moti.

6. O pravem času se v cerkev odpravi, da ne boš mudil in le po vsem opravilu iz cerkve pojdi, pa na ravnost domu. Pred cerkvijo tobak žgati ali pa po drugem spolu zejati je gerdo in greh.

§. 42. Zadržanje v šoli.

1. V šoli se otroci mnogega učé, kar jim je v prihodnje za časno in večno življenje potrebno in dobro. Kdor za časno in večno srečo skerbi, šole nikoli v nemar ne pusti.

2. Preden v šolo greš, pripravi si vse, česar ti bo v šoli treba, da ne boš česa pogrešal; nauči se doma pridno, kar boš moral v šoli povedati; pa ne zabi tudi pred šolo domá že svetega Duha za dar učenosti poprositi, da se boš lažje učil.

3. Odpravi se o pravem času od doma, in tudi po poti se kje ne mudi, da prideš za časa v šolo.

4. Pred šolskimi vrati se odkri, s čevljev si blato otrebi, ter čedno in spodobno v šolo pojdi.

5. V šoli gospod učenika najpred lepo pozdravi, ter se jim čedno prikloni in pojdi v stol,

kjer je tvoje mesto. Klobuki se obesijo ali položijo na svoj kraj.

6. Ako učenik kaj učijo, jih zvesto poslušaj, ako te barajo kaj, glasno in razumljivo jim odgovori. Vedno misli na to, česar se je treba učiti.

7. V šoli si igrati, raztresenih misel biti, stole, bukve, obleko ali kaj takega gerditi in kvariti, ni prav.

8. Šolarji morajo mirno sedeti, roke na stolih imeti, ne šeptati, ne dražiti ali cukati se, ne komu kaj jemati. Tudi kupovati otroci eden od drugega ne smejo ničesa brez dovoljenja starišev.

9. Ako se boljše učiš, ko drugi, Boga zahvali za to; pa nikar se za boljšega od drugih ne šteji, in slabejega ne zaničuj. Zasmehovati koga ali oponašati, Bog obvaruj!

10. Kar se v šoli zgodi, naj tudi v šoli ostane, iz šole brez potrebe kaj praviti, se ne spodobi.

11. Po šoli serčno v molitvi zahvali Boga za prejete nauke, učenika lepo pozdravi ter se jim prikloni, in mirno in tiho brez vsega odloga naj grejo mladenči z mladenči, dekleta z dekleti domú.

12. V vseh rečeh naj bo šolarjem lep izgled Jezus sam, ki je rasel v modrosti in starosti, in v milosti pri Bogu in pri ljudéh.

§. 43. Zaderžanje pri igri in dobri volji.

1. Vsako veselje, da bo brez greha, naj bo pripušeno, pošteno in nedolžno. Veseli se mladeneč v svoji mladosti, in tvoje serce naj bo veselo v tvojih mladih letih; toda vedi, da te bo Bog zavolj vsega tega sodil.“

2. Otroci naj toraj vselej pobarajo stariše, posli pa predpostavljene svoje, ali smejo kamo za kratek čas iti.

3. Svetih reči v smeh pripravljati, bližnjemu dobro imé jemati ali kaj drugega takega počenjati, kar Boga ali bližnjega žali, naj te nikoli ne veseli.

4. Vsaka dobra volja naj ima svoj čas in svoj kraj. Sveti časi in kraji niso za norce, in kjer bi bilo bolje žalovati, ne bodi vesel. Tudi predolgo ali v temno noč veseljevati in dragi čas v nepotrebni dobri volji tratiti, ni prav.

5. Pri kratkočasih nobenemu veselja ne kvari; ne bodi svojoglaven, ne prepirljiv, in nobenega v čem ne zasegaj.

6. Za velik denar se v igre ne podajaj, raji za kratek čas igray. Koga pri igri goljufati, ali se njegove zgube veseliti, je greh in zoper keršansko ljubezen.

§. 44. Zaderžanje na vasi ali na tergu.

1. Treba je na vasi ali na tergu čedno se obnašati, ker tudi tam človek ni sam, ampak ga ljudje vidijo in na njega gledajo, kakor v družbi.

2. Moraš po vasi ali tergu iti, hodi svojemu stanu in svoji starosti primerno, lepo, ravno, ne prenašlo, pa tudi ne počasi kakor polž. Ne nosi glave previsoko, pa tudi je preveč ne obešaj. Nikar povsod z očmi ne švigaj, kakor bi hotel vse iztekiniti, pa tudi v tla ne glej, temuč spodobno pred se.

3. Če te kateri znanec sreča, ga po šegi in časti čedno pozdravi, in ako je imenitnejih kdo, se mu odkri in nekoliko prikloni. Ako pa tebe gredé kdo pozdravi, se mu lepo zahvali, to je, primerno mu odzdravi.

4. Vedno brez opravka na ulicah biti, ni čedno; imeli bi te za postopača ali lenuha.

5. Varuj se na poti koga s preširnim, nespodobnim obnašanjem žaliti ali vjeziti, komu nepokoj delati, ali koga poškodovati, p. kamne lučati, ali se kepati i. t. d.

6. Ponočni čas voglariti ali vasovati, kričati ali ukati, starim, bolnim in trudnim ljudem nepokoj delati, je gerdo in greh, posebno o svetih večerih.

§. 45. Zadržanje v hiši tujih ljudi.

1. Ako hočeš koga obiskati, ali imaš pri njem kaj opraviti, pomisli, ali mu ne prideš nadležno ali ob časi, kadar se ne spodobi, razun kadar je sila.

2. Preden greš k tujim ljudém, se čedno opravi, po njih in svojem stanu primerno. Pred duri si čevlje očedi, plajš, palico ali kaj takega zunaj pusti, le samo klobuk ali kapo seboj v izbo vzemi.

3. Ne hodi na ravnost v izbo, temuč rahlo poprej na vrata poter kaj. Ako se nikdo ne oglasi, še drugič in tretjič nekoliko bolj poter kaj. Ako se še nikdo ne oglasi, odstopi in počakaj. Pri vratih na uho vleči je gerdo, pri ključavnici ali pri oknih v izbo gledati, še gerše. Kadar se ti pa kdo oglasi, vrata po malem odpri in jih pametno zapri.

4. Pri durih nekoliko postoj, dokler te ne pogleda, pozdravi ali pobara on, kogar obišeš. Potem pa čedno naprej stopi, ga spodobno pozdravi in pověj, po kaj si prišel. Klobuka ali kaj takega ne smeš na mizo ali na stol polagati, tudi vستي se ne, dokler se ti ne reče. Če se ti pa stol ponudi, čedno sedi, in ne gugaj se, ali z nogami ne balandaj, in jih križem ne derži; roke pa lepo pred seboj na krilu imej.

5. Prijazno mu glej v lice, s komur govoriš, pa ne hodi mu preblizo. Po izbi se ne oziraj in

nobene reči v roke ne jemlji, ali ne tipaj. Tudi ne pljuj po tleh, temuč pljuvavnika poiši.

6. Ako kdo imenitnejši pride, vstani in mu prvo mesto prepusti.

7. Predolgo se nikjer ne mudi, da nadležen ne boš. Kadar opraviš, kar si imel, se spodobno priporoči, kakor poprej, stol postavi v kraj, kjer je prej bil; se še pri durih čedno prikloni, in vrata rahlo za seboj zapri.

8. Kadar z domačim v izbo greš, pusti njega naprej, razun ako ti reče naprej iti; kadar pa iz izbe gresta vkup, pojdi ti naprej, da domač duri zapre.

§. 46. Zadržanje pri tuji mizi ali obedu.

1. Ako te kdo na gostijo ali na obed povabi, ne dajaj se predolgo prositi. Če misliš, obljubi na prvo besedo; ako pa iti ne moreš ali ne smeš, na ravnost povéj.

2. Kadar greš kam na obed, se moraš po svojem stanu in premoženju čedno in spodobno obleči. Se preštmano nositi, je prevzetija, prelòzno ali umazano, ohernija ali pa nemarnost. Kdor spodobnega oblačila ne glešta, naj bo domá.

3. Dojdi o pravem času, ne da bi tebe čakali, pa tudi prezgodaj ne pridi, kakor bi ne mogel jesti pričakati.

4. Bodi si kjer koli povabljen, ne opušaj lepe keršanske navade, pred jedjo moliti kakor po jedi; saj je tudi Jezus tako storil; na njega gledaj, ne na posvetne ljudi.

5. Ne strezi po prvem mestu, in poterpi, naj se vsedejo tisti, ki so več ko ti. Naj bolj da se vsedeš, kamor ti bo odkazano. Roke pod mizo imeti, ali glavo na mizi podpirati, ni lepo.

6. Pri mizi bodi dobre volje pošteno, ne žali nikogar, in sebi ali svojemu stanu nečasti ne delaj. Govori kar je prav, ne premalo, kakor bi nič ne vedel, pa tudi ne preveč, da ne boš nadležen.

7. Ne jemlji jedi pred imenitnejim; čakaj da pride versta na te; potem pa vzemi, kar se ti ljubi, iz sklede na okrožnik ali talir, ne s svojo žlico, če je druga za to pripravljena; katero čedno spet v skledo deni, ne pa da bi jo poprej oblizal.

8. Pri jedi in pijači ne bodi prevolčji, pa se tudi ne dajaj preveč ponujati. Dobra reč se sama ponuja.

9. Ako so mizne rutice pripravljene, razgerni svojo na krilo, da si obleke ne pokapljaš; ter si perste in usta ž njo briši. Glej, da iz sklede ceste ne narediš in miznega perta ne obrazdaš. Preveč pihati jed ni lepo; rajši počakaj, da se ti ohladi. Prehitro kakor prepočasi jesti ni čedno.

10. Če si pri kaki gospôdi na obedu, dobro glej, kako se gospôda vêde, kako vživa jed, ki je ne poznaš, da boš tudi ti tako ravnal.

11. Kostí pod mizo metati, ni lepo; na kraj talirja jih polagaj. Kar ti ostane, ne devaj v skledo nazaj, na okrožniku naj bo. Sol s persti jemati, je nerodno, z nožem se vzame in potrosi, kadar je treba. Če najdeš muho ali kaj takega v jedi, ne kaži je, ampak skrivaj jo stran deni, da se drugim ne vgabi. Zobe z vilicami trebiti je neukretno.

12. Ne dopušaj, da bi te drugi gosti stregli, raji ti njim postrezi; ako se pa postrežbe ubraniti ne moreš, se lepo zahvali za njo.

13. Sosedom pri mizi vedno natakati, ne boš jim vselej ustregel. Ako se po šegi zdravice napijajo, naj jih prične tisti, kteremu gre.

14. Vari se preveč jesti ali piti; ono za truplo in dušo zdravo ni. Tudi jedí ne grajaj, da se s tem ne zameriš; kar ti ne diši, pa pusti.

15. Od mize ne vstajaj, kadar bi se ti poljubilo, temuč, ko boš vidil gospodarja in druge vstati.

16. Po jedi zahvali Boga in njega, ki te je povabil, ter se še nekoliko pri njem pomudi, pa ne predolgo, kakor bi bil domú pozabil; takega se radi naveličajo.

§. 47. Zadržanje v gostilnici.

1. Ne hodi v gostilnice ali v kerčme brez potrebe, tudi za kratek čas ne; zakaj kerčme se

lahko privadiš, pa težko odvadiš, in velikrat že je bila ljudém gostilnica prva nesreča, sreča pa menda še nikoli.

2. Če pa greš za potrebo ali tudi za kratek čas v kerčmo, ne misli, da ti je tam pripušeno početi, kar koli hočeš, ker za svoje dnarje piješ. Tudi v kerčmi se moraš lepo vesti, ker je povsod spodobno zadržanje keršanska dolžnost.

3. Varuj se tam kaj govoriti, ali peti ali počenjati, kar bi Boga žalilo in bližnjega, posebno otroke ali mlade ljudi pohujšalo. Nikogar ne draži in ne jezi, ker se od vina še raji jeza vname in veliko hudega rodi.

4. Po kerčmah ali litužih posedati, cele dni in noči pijančevati, sebi in svojim premoženje zapravljati, druge pohujševati ali zapeljevati, in pa razsajati, in v jezi se klati, je velika krivica in greh, pa tudi dostikrat za pijanca nesrečna časna in večna smert. „Varujte se,“ pravi zatorej Jezus, „da vaša serca ne bodo preobložena v požrešnosti in pijanosti, in da tisti dan nagloma nad vas ne pride.“

VI. Od zadržanja v mnogoterih okolišinah in do mnogoterih ljudi.

§. 48. Od spoštovanja svojega kraja in domovine.

1. Vsak človek čuti neko nagnjenje do svojega kraja in domovine. Veselí ga, ako vidi in sliši, da je domovina srečna in častita, žalostí pa, ako jo nesreča ali zasramovanje zadene. Tudi Jezus se je nad svojim mestom Jeruzalemom milo razjokal, ker je njegovo pogubo vidil.

2. Temu nagnjenju se človek toliko raji vda, ker doma ima nje, ktere njegovo serce naj bolj ljubi, svoje naj boljše prijatelje in naj več dobrotnike, stariše, brate in sestre, žlahto in znance; domač kraj ga spominja njegovih naj srečnejših in veselejših otroških let; domača zemlja morda že mnogo njegovih dobrih prijateljev in znancev pokriva, kar ga z milim spominom navdaja.

3. Po tem nagnjenju pa in po keršanski ljubezni je vsak dolžen za čast, prid in srečo svojega kraja in domovine skerbeti; zakaj, če ne bo ljubil tega, kar mu je nar bolj pri sercu, ničesa ljubil ne bo.

4. Čast svojemu kraju pridobiti, mora človek za svojo lastno čast naj propej skerbeti. Že marsiktera dežela po katerem slovečem rojaku daleč po svetu sloví; pa tudi marsikteri hudobnež že je svojemu kraju veliko nečast zapustil.

5. Da v čast in prid svoji domovini pomagaš, moraš po svoji moči dobre nauke in lepe izgleda svojim sorojakom dajati, ker oni deželane dobre storé; nasprotni nauki in izgledi pa jih spridijo, in dosti nadlóg in nesreče vsi deželi napravijo.

6. K sreči svojega kraja mora vsak po svojem stanu dolžnosti zvesto spolnovati, vsak po svojem premoženju potrebne davke odrajtovati. Ako vsak svoje stori, bo vse storjeno, kar je potreba k sreči dežele domače.

7. Srečo, prid in čast svoje domovine podpirati, je treba s poštenimi in modrimi v zavezo stopiti; zakaj združena moč veliko pomore k dobremu.

§. 49. Od zaderžanja do vikših.

1. Bog, ki je vse stanove na svetu postavil, je tudi vsakemu potrebno službo odmenil, bolj ali manj imenitno. Imenitnejši ko je služba, vikši je tudi stan, in večja čast se mu spodobi.

2. Kteri so vikšega stanú, smo jih po stanu in službi v besedi in v djanju spoštovati dolžni; naj bi ravno ktere napake nad seboj imeli, vendar njih stan častitljiv ostane; zato ni prav, od vikših zaničljivo govoriti, in žali Boga, ki je predpostavljene spoštovati ukazal.

3. Ako z vikšim govoriš, govôri vselej priljudno, spodobno in ponižno, in bolj ko so ti oni prijazni, bolj častitljivo ž njimi ravnaj; imenuj jih po njih imenitni službi, na ravnost jih vikati, ali če te oni tudi svoje prijaznosti zagotovijo, po prijateljsko ž njimi ravnati, bi ne bilo spodobno.

4. Ako jim ne moreš česa poterđiti, ali jim česa ne daš veljati, poprosi, da ti dajo svojo misel povedati, preden jim besedo zaverneš. Ako ti pa kaj prijaznega ali povoljnega povejo, se jim priljudno zahvali.

5. Spodobi se, da vikšim prvo in zadnjo besedo pustiš, in več ž njimi ne govoriš, kakor je treba ali te barajo. Vikšim med govorom tobaka ali kaj takega ponuditi, ali po njih pozdravljenje komu pošiljati, ni priljudno in malokdaj prav.

6. Ako ti vikši rečejo pokriti ali vsesti se, zahvali se jim za dovoljenje, ti pa njim kaj takega v njihovi ali v tuji hiši ne reci, ako so ravno razkriti ali stojijo.

7. Ako te vikši pobarajo, kako se tebi, ali kateremu tvojih godi, se jim zahvali, preden povéš.

8. Ako vikše srečaš, ali če te prijazno pozdravijo, pozdravi jih prav spodobno, kakor je njih in tvojemu stanu primerno. Z glavo ali roko pomigniti se le vikšim prileže. — Ako z vikšim greš ali se peljaš, pripusti jim desno stran; ako je še kdo s teboj, naj grejo vikši v sredi ali pa po goršem potu; naprej jim nikoli ne vhačaj, in herbta ne obračaj.

9. Ako te vikši domú spremijo, štej si to za veliko čast, in pred hišo ž njimi postoj, dokler se sami ne poslovijo. Ako ti dovolijo ž njimi na dom iti, jih spodobno spremi.

10. Če vidiš, da gredó vikši v tvojo hišo, stopi jim pred hišo naproti, ter jim provej, da se sreče veseliš, jih na svojem domu viditi. Odpri jim vrata, in stopi za njimi. Ako se odkrijejo, jim primi za klobuk, ter ga na čeden kraj položi, jim sedež ponudi, sam pa pred njimi stoj, dokler ti ne rečejo, da se vsedi.

11. Kadar se zopet odpravljajo, jim klobuk podaj, jih zahvali za obiskanje, in jih nekoliko pospremi. Veči ko so gospod, dalje jih spremljaj, niže se jim prikloni.

12. Ako se kdo z bogastvom ali imenitnostjo svojo baha, bodi mu priljuden, in skaži mu časti, kolikor mu gre; pa ne očitaj mu baharije, in tudi nevredno se mu ne prilizuj,

da ga ne razžališ, pa tudi v prevzetnosti ne poterdiš.

§. 50. Od spoštovanja do kraljev in cesarjev in deželne gosposke sploh.

1. Ker po besedah sv. Pavla ni oblasti, ktera bi ne bila od Boga, so tudi kralji in cesarji in njih namestniki ali deželna gosposka le od Boga oblast prejeli. Namesti Boga so oni, in zato smo dolžni jih spodobno spoštovati.

2. Cesar ali kralj je od Boga za prvega vladarja cele dežele postavljen; njemu se tedaj tudi prva čast spodobi. Ker pa cesar ali kralj sam vsega in povsod ne more vladati, ima svoje namestnike, ki namesti njega ljudstvo vladajo, zato se tudi njim ali deželni gosposki vredna čast spodobi.

3. Da pa spoštujemo cesarja ali kralja in njih gosposko, jih moramo za namestnike in služabnike božje imeti, in spodobno od njih in z njimi govoriti in ravnati; njih ukaze ali postave voljno in zvesto za del Boga, ne samo na videz ali iz straha kazni spolnovati, jim s potrebnimi davki in po drugi svoji moči pomagati, in pa za nje moliti, da bi jim Bog modrosti in pomoči svoje v težavni službi ne odrekel. Gosposke za-

ničevati ali kleti, njih naredbe v nemar pušati, jim pokoršino v pravičnih rečeh odreči, ali se zoper nje puntati, je velika pregreha zoper šterto zapoved božjo. „Ne govôri hudo čez kralja (ali cesarja) celó v svojih mislih ne, in ne roti bogatina celó v svoji stanici ne,“ opominja sv. Duh; zakaj ptice neba bodo tvoje besede nesle, in kar perute ima, bo tvoj govor oklicalo.“

4. Dolžno spoštovanje do vsake oblasti priporoča sv. Pavel, ki piše: „Vsak človek bodi vikši oblasti podložen; zakaj ni je oblasti, ktera bi ne bila od Boga; ktera pa je, je po Bogu postavljena. Kdor se tedej oblasti ustavlja, se božji postavi ustavlja. Kteri se pa ustavljajo, sami sebi pogubljenje nakopavajo. Zakaj oblastniki niso v strah dobrega ampak hudega dela. Če pa hočeš, da bi se oblasti ne bal, delaj dobro, in boš hvalo od nje imel. Zakaj oblastnik je namesti Boga tebi k dobremu. Ako pa hudo delaš, boj se; zakaj on meča ne nosi zastonj; zakaj božji hlapec je, maševavec v kazentistemu, kteri hudo dela. Torej morate podložni biti, ne samo zavolj kazni, ampak tudi zavolj vesti. Zatorej tudi dacijo dajajte, zakaj oni so namesti Boga, da ravno to službo opravljajo. Dajte tedej vsakemu, kar mu gre, dacijo komur dacija; col, komur col, strah, komur strah; čast, komur čast.“

§. 51. Od spoštovanja duhovske gosposke.

1. Kakor je Bog posvetno oblast deželski gosposki, tako je Jezus cerkveno oblast duhovski gosposki izročil. Jezus namreč, začetnik in nevidni poglavar svoje svete cerkve, je za svojega prvega namestnika, za vidnega poglavarja svoje cerkve, svetega Petra postavil, rekoč: „Ti si Peter, to je skala, in na to skalo bom zidal svojo cerkev, in peklena vrata je ne bodo zmagala. — Pasi moje jagnjeta, pasi moje ovce.“ In poglavar Jezusove cerkve je rimski papež, kakor pravi naslednik sv. Petra.

2. Pomagavci sv. Petra, ki si jih je Jezus izvolil, da bi njegovo cerkev po svetu vladali in pasli njegovo čedo, so bili apostoli, in so njih pravi nastopniki škofi, katerim v pomoč so njim podložni duhovni.

3. Cerkevne predpostavljene in duhovske pastirje vredno spoštovati, je Jezus sam ukazal, rekoč: „Kdor vas posluša, mene posluša; in kdor vas zaničuje, mene zaničuje. Kdor pa mene zaničuje, zaničuje njega, kateri me je poslal.“

4. Duhovski stan spoštovati je tedaj dolžnost, ker je on, sam na sebi častitljiv, naj bi tudi kateri duhovniki po svojem stanu vredno ne

živali, ker so duhovni mamestniki Jezusovi, in kdor njih ne spoštuje, samega Jezusa žali; in ker je njim izročena skerb za zveličanje vernih, od katerih bodo kedaj odgovor dajali.

5. Da duhovnike spodobno spoštuješ, imej jih v časti kakor namestnike Jezusove, poslušaj jih kakor svoje dušne pastirje, in skazuj jim v vseh zveličanskih rečeh voljno pokoršino, kakor sv. Pavel opominja. „Bodite pokorni svojim vikšim, in podložni; zakaj oni čujejo, kakor kateri bodo mogli za vaše duše odgovor dajati; da oni to z veseljem storé, in ne zdihovaje; zakaj to bi ne bilo dobro za vas.“

§. 52. Od zaderžanja do ljudi druge vere.

1. Ako ravno je kdo druge vere, je vender še naš bližnji; in tudi njega smo dolžni po keršansko ljubiti, vse dobro mu želeti, in kar mogoče storiti, hudega pa in vsake nesreče ga skerbno varvati.

2. Iz keršanske ljubezni smo dolžni krivo-verce, ki se v veri motijo, kar je mogoče, ljubeznjivo podučevati in jih po priložnosti k pravi veri napeljevati, nikoli pa jih ne smemo zaničevati ali zasramovati, ker je to brezljubno, in jih v zmoti še bolj poterdi.

3. Nikoli pa ne smemo svoje vere ne v besedi ne v djanju zatajiti, ali krivovere hvaliti, da bi se s tem krivovercem prikupili; ali se ž njimi preprijazno obnašati, ker bi utegnila naša pravovernost v nevarnost priti. Kaj pomaga ljudém dopasti, Bogu se pa zameriti?

§. 53. Od zaderžanja do grešnikov.

1. Ako ravno človek kaj greši ali hudega stori, ga moramo vendar kakor kristjana in svojega bližnjega spoštovati; saj je še zmiram mogoče, da se poboljša. Saj je iz ljubezni do grešnikov Bog sam svojega lastnega Sina na svet poslal, saj Jezus sam kakor dober pastir zgubljene ovce, grešnika, skerbno iše in želi k svoji čedi nazaj pripeljati, saj imajo tudi nebeški angeli neizrečeno veselje nad grešnikom, kateri se spokori. Ako se nam bolnik smili, kateri telesno terpi, je še večega smiljenja vreden grešnik, kteremu duša boleha.

2. Z grešnikom ravnaj, kakor Jezus veli, ki pravi: „Ako greši zoper tebe tvoj brat, pojdi in ga posvari med seboj in med njim samim. Ako te posluša, si pridobil svojega brata. Ako te pa ne posluša, vzemi seboj še enega ali dva, da v ustih dveh ali treh prič stoji vsa reč. Ako jih pa ne posluša, povej cerkvi. Če pa cerkve ne posluša, naj ti bo nevernik in colnar.“ —

3. Greh sovraži, grešnika ljubi, po besedah sv. Pavla, ki pravi: „Ne ravnaj ž njim, kakor s sovražnikom, temuč posvari ga, kakor brata.“

4. Grešnika ljubiš, ako ga svariš, in k dobremu opominjaš, in ne rečeš kakor sovražni Kajnan: „Sem li jaz varh svojega brata.“

5. Svarjenje tvoje pa mora biti ljubeznjivo in modro. Ne svari bližnjega v jezi, ali da bi ga žalil, temuč le, da bi ga poboljšal. Posvari ga o pravem času in na priložnem kraju, da ga ne osramotiš ali hudo ne razdražiš. Ne vleci starih, pozabljenih napák na dan, raji jih z ljubeznijo pokri. Ne grajaj vsake majhine reči, kakor bi bila muha konj.

6. Imej pa tudi poterpljenje z bližnjim, ki lahko večkrat po slabosti in pozabljivosti kakor iz hudobije greši, in ne zabi, da imaš tudi ti svoje slabosti. Prizanašaj drugim, in oni bodo s teboj poterpeli. „Eden drugega butaro nosite, in tako bote dopolnili Kristusovo postavo.“

§. 54. Od zaderžanja, ktero se tiče skrivnosti drugih ljudi.

1. Ne bodi preradoveden in ne pozveduj preveč po skrivnih rečéh; ne vleci na učesa, kar drugi tiho kramljajo, in ne tiši med nje, ki si

hočejo skrivaj kaj povedati. Drugih skrivnost je tuje blago, kterega se človek ne sme sam ob sebi polastiti.

2. Ravno tako tujih pisem ne beri, ki jih, kakor bodi, v roke dobiš, razun če ti jih dovoli lastnik brati. Pismene skrivnosti brati brez dovoljenja, je večkrat hujše, ko krasti.

3. Ako ti pa kdo ktero skrivnost izroči, ohrani jo zvesto, kakor sveto reč, in nikar je ne raznašaj, da se boš njegovega zaupanja vrednega skazal. Varuj se jezičnosti, po kateri tolikanj nesreče pride, in kakor imaš svoje skrivnosti rad skrite, tudi drugih nikar brez potrebe ne odkrivaj.

§. 55. Od zaderžanja do dobrotnikov.

1. Ako ktero dobroto prejmeš, zahvali za njo naj pervo Boga, od kterega vse dobro prihaja, kateri serca ljudi k dobrotljivosti napeljuje, in brez kterega bi ti nobeden nič dobrega ne mogel storiti.

2. Zahvali za prejeto dobroto tudi svojega dobrotnika z besedo in v djanju; ne zabi nikdar, kar ti je dobrotnik dobrega storil, ne ogibaj se njega ali njegove hiše, da bi ti treba ne bilo zahvale mu skazati. Vzemi rad v misel tudi vpričo drugih njegovo dobrotljivost; skerbi, s čimur koli bi mogel,

dobrotniku dobrote poverniti, bodi mu vedno prijazen in postrežljiv, obrni prejeta dobro tudi na dobro, da ne bo darivcu žal, da ti je bil dober. Ako bi pa bil dobrotnik tvoj ali kdo njegovih sčasoma v sili, spomni se prejetih dobrót, in tudi ti njemu ali njegovim po svoji moči pomagaj. Posebno pa pogosto prosi Boga, da dobrotniku tvojemu dobrote obilno poverne.

3. Če ti kdo iz prijaznosti kaj na dar ponudi, ne brani se ga vzeti, in bodi darila vesél, nikar ga pa komu drugemu ne oddajaj, da darivca ne žališ. Po ceni darila popraševati ni priljudno; darovanemu konju se ne gleda na zobe.

4. Nehvaležnost je Bogu in ljudém zoperna; če pa imaš priložnost, komu kaj dobrega storiti, ne glej na njegovo hvaležnost, temuč dober bodi iz serca vsakemu, hvaležnemu kakor nehvaležnemu, da boš podoben Očetu nebeškemu, ki daje svojemu solnečju sijati na dobre in hudobne. On ti bo povernil.

§. 56. Od zadržanja do tovaršev in prijateljev.

1. Če si išeš tovarša ali prijatla, izberi si modrega in pobožnega; z malopridnim in hudobnim se v tovaršijo ne podajaj, da te ne spridi, in da te ne bodo ljudjé po njem hudo sodili; go-

tovo se človek po tovaršii spozna. „Kdor se Boga bojí, bo tudi dobrega prijatelja najdel; zakaj kakoršen je on, bo tudi njegov prijatelj,“ veli sv. Duh.

2. Ako si tako srečen, da najdeš dobrega, zvestega prijatelja, ga moraš tudi po vrednosti ceniti, zakaj: „Zvest prijatelj je močna bramba; kateri ga je našel, je našel zaklad. Zvestemu prijatelju se ne da nič primeriti; zlato in srebro nista vredna ž njegovo dobro zvestobo na tehtnico položena biti.“

3. Tudi z znancem, tovaršem in prijateljem moraš prijazno in priljudno ravnati. Če ravno oni toliko ponižnega spoštovanja ne tirjajo, kolikor si ga drugim sploh dolžen, moraš vendar gledati, da tudi ktereга izmed njih z besedó ali z nepriljudno obnašo ne boš žalil, ali vpričo drugih sramotil.

4. Posebno pa bodi zvestemu prijatelju dober in zvest. Bodi mu odkritoserčen, prijenljiv in postrežljiv, ne zavit, svojeglaven ali prepirljiv in samopriden. Ne tirjaj od njega pretežavnega ali celó nemogočega; ne bodi mu le po besedi prijatelj, temuč prijazno se veseli njegove sreče, v sili in žalosti mu bodi pripravna pomoč in tolažba. Nikoli ga s čem ne žali, in skerbno se varuj vsega, kar bi ti starega prijatelja odvernilo. Sv. pismo veli: „Ne zapušaj starega prijatla, zakaj novi ne bo njemu enak. Nov prijatelj je kakor vino; kadar bo staro, ti bo dobro dišalo. — Ali ni celó do

smerti žalostna reč, ako se tovarš in prijatelj v sovražnika spreoberneta?“

§. 57. Od zaderžanja do nepriljudnih, prepirljivih in sovražnih ljudi.

1. Nepriljudnih in prepirljivih ljudi se ogibaj, kolikor mogoče; tako se boš mnogega prepira in razžaljenja obvaroval.

2. Ako pa imaš ž njimi opraviti, bodi jim priljuden in prijenljiv; nikoli jih ne draži, ne jemlji kaj takega v misel, kar bi jih žalilo, če ni potreba; ne povračuj jim nepriljudne besede ali robastega djanja, in ne vjezi se, ako ti kaj po volji ne rečejo ali ne storé.

3. Priljudno ravnanje z nepriljudnimi in prepirljivimi ljudmi veliko hudega in razžaljenja božjega in marsiktero nesrečo in sovraštvo odverne kakor sv. pismo pravi: „Rahla beseda jezo utolaži, pikra pa togoto rodi.“

4. Ne povračuj hudega s hudim, ampak le z dobrim, in razžalnikom svojim prizanašaj ter jim iz serca odpusti: tako boš modro in keršansko ravnal, in dostikrat sovražnika svojega v prijatelja pridobil. „Nespameten naglo svojo jezo na znanje da, kdor pa krivico poterpi, je moder. — Ako je tvoj sovražnik lačen, daj mu jesti, ako je žejen, daj

mu piti; tako mu žerjavico na glavo spravljaš, in Gospod ti bo povernil. — Storite dobro njim, kateri vas sovražijo, blagoslovite jih, kateri vas kolnejo, in molite za nje, kateri vas obrekujejo. — Ako je mogoče, kolikor je pri vas, imejte mir z vsemi ljudmi.“

§. 58. Od zadržanja do veselih, nevoljnih in žalostnih.

1. Kadar si med veselimi, ravnaj kakor sv. Pavel veli: „Veselite se z veselimi.“ Ne kazi drugim nedolžnega veselja z neprijetnimi rečmi ali nepripravnim naukom; ako je pa veselje pregrešno in nevarno, posvari bližnjega, naj bo pripravno ali nepripravno.

2. Ne greni drugim veselja s svojo nevoljnostjo, termo ali čmernostjo, zakaj s takim ravnanjem nikomur ne ustrežeš, in serca veselim raniš.

3. Ako pa koga nevoljnega vidiš, ravnaj krotko in rahlo ž njim, da ga še bolj ne razdražiš. V jezi in nevolji komu kaj neprijetnega praviti, ali ga svariti, je ogenj z oljem ali maslom gasiti.

4. Če je kdo nesrečen ali žalosten, ne bodi njegove nesreče vesel, temuč ž njim žaluj tudi ti, kakor sv. Pavel veli: „Jokajte z jokajočimi.“ Poto-

laži ga s keršansko besedo, in ako moreš, pomagaj mu, da mu boš žalostno serce ohladil.

5. Če imaš komu kako neprijetno reč naznaniti, povej mu jo modro po malem, da se preveč ne ustraši, in milo, da mu žalost polajšaš; na pol kaj povedati, da si je nesrečnik še bolj v skerbi, bi bilo brezljubno; bolje je celó molčati.

§. 59. Od zadržanja v tuji in lastni sreči in nesreči.

Nesreče so si ljudje velikrat sami s svojim pregrešnim ravnanjem krivi; veliko jih pa tudi po nedolžnem, po božji skušnji nesreča zadene.

1. Ako vidiš nesrečnega, ki si je nesreče svoje sam kriv, ne sodi in ne pogublaj ga, ker ga Bog sam sodi; ne veseli se hudoželjno njegove nesreče, marveč ga miluj, in pa Boga prosi, da ga po nesreči milostljivo k poboljšanju pripelja. Pa tudi tebe naj njegova nesreča zmodrí, da se enakih pregreškov varuješ; zakaj kdor méni, da stoji, naj gleda, da ne pade, veli sv. Pavel.

2. Ako je pa kdo po nedolžnem v nesrečo prišel, priserčno ga tolaži in usmiljeno mu pomagaj, da nesrečo lože in voljneje prestopí. Pomisli, da je tudi tvojemu žalostnemu sercu prijazna tolažba sladko hladilo, in da si s svojim usmiljenjem serca

ljudi in milost božjo za žalostne dni pridobiš, in veliko zasluženja za večnost nabiraš; saj tudi kozarec merzle vode, naj manjšemu iz dobrega serca podeljen, brez plačila ne bo.

3. V lastni sreči se ne prevzemaj, temuč Boga zahvali, od kterega pride vse dobro; ravnaj modro s premoženjem, ki ga gleštaš, in nikar ga ponidoma ne zametuj, da v pomanjkanje ne prideš; raji si ž njim boljše zaklade za večnost nabiraj. Nikdar pa v menljivo posvetno bogastvo zaupanja ne stavi, da te ne goljfa, kakor evangeljskega bogatina. Varuj se nespametne lakomnosti ali skoposti, in po krivici si kaj prisvojiti, Bog ne daj.

4. Ako si pa nesrečen, in nesreče svoje sam kriv, terpi voljno in ponižno nasledke svoje grešne nespameti, in se v prihodnje poboljšaj. Če si pa nedolžen, te po nesreči Bog skuša, božji volji se tedaj podverzi in božjo previdnost moli, ktera ti vse k dobremu oberne, ter še pobožneje Bogu služi, da boš v skušnji poterjen.

§. 60. Od zadržanja do ljudi ubogega in nizkega stanú.

1. Ne le ljudi imenitnega, visokega ali bogatega stanú, ampak tudi ubogega in nizkega smo dolžni, keršansko spoštovati, ker so tudi oni otroci božji in naši bližnji; ker je Jezus sam revni

in nizki stan s svojim izgledom in življenjem povzdignil in počastil, ker je Bog posebno oče ubogim, in ker so revni posebno naše ljubezni potrebni, Bog pa nam hoče, vse obilno poverniti, kar mi ubogim storimo.

2. Da pa ljudi nizkega stanú in revne spoštuješ, ni potreba se jim priklanяти, ali sploh: ž njimi ni potreba se vesti kakor z vikšimi, temuč prijazno in priljudno ž njimi ravnati, ž njimi poterpeti, usmiljenje imeti, in jim po moči dobrovoljno pomagati, ne pa jih prevzetno zaničevati ali žaliti; ne jim njih revšine ali nizkega stanú ošabno očitati; in če jim kaj dobrega storimo, ne dobrote z nepriljudnimi besedami greniti. „Ako komu dobro storiš, ne godernjaj, in kadar koli daš, ne žali s hudo besedo. Dobra beseda je boljša, ko dar. Nespameten grenko oponaša, in nepriljudnega dar dela solzne oči.“

3. Tudi med seboj se morajo ljudjé nizkega in revnega stanú spoštovati, ter eden z drugim pošteno, prijazno in priljudno ravnati, in si tako težavni stan lajšati.

4. Pa tudi revež in človek nizkega stanú se ne smé zaničevati, ampak mora pomisliti, da je tudi on otrok božji za nebesa stvarjen, da mu le to, pred Bogom pravo vrednost daje, ne pa bogastvo in imenitnost; on naj bo s svojim stanom zadovoljen, in naj se krivici ali hudobiji nikdar ne vda;

naj svoji duši bogastvo dobrih del in čednost pridobi in božjega kraljestva preskerbi, ter naj pomisli, da bodo pobožni revni v nebesih bogati.

§. 61. Od zadržanja do tujih in popotnih ljudi.

1. Do tujih in popotnih ljudi nam keršanska ljubezen posebno spoštovanje nalaga, ker smo tudi mi, dokler smo na svetu, popotniki v tuji deželi, in ker se tudi nam lahko prigodi, da danes ali jutri med tuje ljudi zajdemo; „s kakoršno mero pa bote merili, s tako se vam bo merilo,“ pravi sv. pismo.

2. S popotnimi keršansko in priljudno ravnati, jih sprejemati in prenočevati, jim po moči postreči, posebno če so shojeni, potrebni, bolehní ali kadar dalje popotovati ne morejo, je imenitna dolžnost, katero je Bog že po Mojzesu ukazal, in katero Jezus tako cení, kakor bi se njemu samemu spolnila. On kedaj poreče: „Tujec sem bil, in ste me sprejeli; kar ste naj manjšemu mojih bratov storili, ste meni storili.“

3. Kar popotnim storiš, ne stori toliko za dnar in dobiček, ampak veliko več iz ljubezni in zavolj Boga. Ako si tí ubožen, popotnik pa bogat, daj si poverniti, kar je pravično; ubogim pa tudi

kaj za vbogajmé stori. Popotne dreti je krivično, neusmiljeno in greh.

4. Popotne na cestah vbogajmé prositi, kakor imajo večkrat potepeni otroci navado, je nesramno. Resnično revni naj popotne za kak dar poprosijo, pa nadležni biti jim nikar!

5. Ako te popotnik za pravo pot, za imé ktereга kraja, za katero hišo i. t. d. pobara, mu priljudno povej, in če se ti potrebno zdí, ga nekoliko pospremi, da ne zajde.

6. Ako te tujec pozdravi, se mu prijazno zahvali; če pa ti prvi popotnika pozdraviš in ogovoriš, še bolje storiš; samo varuj se, nadležno barati, kdo je? kamo gre? i. t. d.

7. Če vidiš imenitnega koga po poti iti ali se peljati, zogni, se mu, če je mogoče, in ga spodobno pozdravi, ter se mu odkri.

8. Popotne, posebno siromake, zasmehovati ali oponašati, za njimi letati, vpiti, kamne lučati, s perstom kazati, ali kaj takega je nespodobno in greh; na voze se obešati nepriljudno in nevarno. V neznane ljudi ali rečí zijati, ali preradovedno za njimi gledati, ni lepo.

9. Ako popotni živino po cesti ženejo, varuj se vsega, in pospravi vse, kar bi útegnilo jo splašiti, da se ktera nesreča ali škoda ne prigodi.

10. Vèdi se s popotnimi sploh tako, da bo tebi in celemu tvojemu kraju v čast, ker popotni

velikrat daleč po svetu pridejo, da bodo vedli od tvojega kraja kaj častitljivega ne zaničljivega povedati.

11. Ako prideš pa ti v tuje kraje med tuje ljudi, ne zabi, da nisi domá, da se ti je torej tudi drugači vèsti se. Bodi vsem priljuden, pa ne upaj vsakemu, da te kdo ne zapelja ali ne goljufà. Varuj se kraja, v katerem si, ali njegove šege ali ljudi zasramovati ali zaničevati, ali kar bodi žalega govoriti, da se ljudém ne zameriš. Ravnaj se po postavah in potrebnih šegah tuje dežele, dokler si v nji, da v zadrege ne zajdeš. Prosi priljudno vsega, česar ti je potreba, če ravno imaš sčem plačati, da ti tujcu bodo raji postregli; bodi pa z dnarji tudi varčen, da, ko bi ti pošli, ne boš brez pomoči. Kar po tujih krajih dobrega vidiš, si zvesto zapomni in za svoj dom ohrani; kar pa napčnega po svetu zagledaš, se ne navadi, da boš boljši in modrejši, ne slabejši ali hudobnejši iz tujega domú prišel. Ne bahaj se prevzetno ali lažnjivo, če si kaj sveta obhodil ali vidil, in ne zaničuj zato svojega kraja, jezika in kar je domačega; če ravno je dobro po svetu, vendar je ljubo domá, kdor ga imá.

§. 62. Od zadržanja do nepričujočih.

1. Ako imaš ktereга prijatelja, znanca ali dobrotnika v daljnih krajih, ga spodobno spoštuj, ter mu pogosto piši, p. ob njegovem godu ali rojstnem dnevu, ali kadar je ktera druga taka priložnost, njega svoje prijaznosti, ljubezni ali hvaležnosti v pismu zagotovi, in mu vsega dobrega obilno želi, pa tudi kaj novega ali kaj prijetnega piši.

2. Ako v pismu komu kaj sporočiš, ali kaj od njega želiš, ga vselej čedno poprosi; če pa tebi kdo po pismu kaj naroči, brez odloga, mu kolikor moreš, njegove želje dopolni. Če tebi kdo piše, mu ne odlagaj prijaznega odgovora dati.

3. Dobro pomisli, kaj boš pisal, da pismo koga ne vžali ali ne vjezi, ali v kako nepotrebno skerb ne pripravi. Varuj se v pismo besede staviti, ki se na dvoje zastopi, in je ne moreš razložiti, da sebe ali druge v kako neprijetnost ali celó v nesrečo ne spraviš.

4. Napise svojim pismom take postavi, kakoršni so imenitnosti tistega spodobni, komur pišeš; če si v té reči sam neveden, pa druge pobaraj, da ne boš sebi v smeh, ali pa drugim v nespoštovanje pisal.

§. 63. Od spoštovanja do vojaškega stanú.

1. Vojaški stan je Bog postavil v bran in varstvo kralja ali cesarja, cele deržave in deržavljanov, za ohranjenje potrebnega mirú in reda. Imeniten je toraj namen vojakov, kterega so celó s svojo smertjo dolžni doseči.

2. Po tem imenitnem poklicu mora vojak sam svoj stan spoštovati, da se mu ne umika, ali ne pobegne, ako je v njega poklican; da dolžnosti svojega stanú zvesto dopolnuje; da je posebno vikšim v vsem pokoren; da se punta ali izdajanja skerbno varuje; da v vojski ni boječ meglenjak, ampak serčen junak, pa tudi kervoločno ljudí ne mori, in za tujim blagom po roparsko ne gleda, in si ga nepotrebno ne lasti. Priden vojak pa tudi Boga ne smé pozabiti; keršansko živeti, se čedno zaderžati, in drugim v vsem dobrem lep izgled dajati, je tudi njegova dolžnost. Vojak, kateri se Boga ne boji, slabo slovi, ako se ravno ničesa ne straši. — Častitljiv za res je vojaški stan, pa vojak, ki se ž njim baha in druge stanove zaničuje, ki z drugimi ljudmí nepokojno živi, jim vedno nadleguje, in ni z ničem zadovoljen, kar se mu da, vojaškemu stanu nečast dela.

3. Vojaški stan spoštovati, je vsak deželan v besedi in djanju dolžan; z vojaki po keršansko ravnati, ž njimi poterpeti in jim v sili pomagati, in se vsega varvati, kar bi jih razdražilo ali vžalilo, se mnogo hudega obvaruje.

§. 64. Od zadržanja do starih ljudi.

1. Stare in bolehe ljudi spoštovati je toliko večja dolžnost, ker je Bog to že v šterti zapovedi zapovedal, ker si sami želimo, da bi nas na starost lepo imeli, in ker Bog vsem svoj blagoslov obeta, kateri stare spoštujejo, vsakemu pa hudo žuga, kateri jih zaničuje, kakor je strašno kazen nad otroke poslal, ki so starega preroka Elizeja zasramovali.

2. S starimi ljudmi moramo spodobno govoriti in se priljudno in prijazno ž njimi obnašati; jim v njih potrebah po moči pomagati, ž njih slabostimi, nevoljo ali čmernostjo voljno poterpeti, jih, kadar je treba, ljubeznjivo posvariti, in njih nauke radi poslušati, ker so si že veliko na svetu skusili. Nikoli pa ne smemo jih zaničevati ali zasramovati, ali oponašati; jih terdo imeti ali zapustiti, ali pa smerti jim želeti. „Ne zaničuj človeka v njegovi starosti, zakaj tudi mi se staramo. — Ne ogibaj se opominjevanja starih, zakaj tudi oni so se učili od svojih očetov. Starega ne svari ostro, temuč prosi ga, kakor očeta: veli sv. Duh.“

3. Starim toliko več spoštovanje gre, kolikor več hvaležnosti in ljubezni smo jim dolžni, p. starišem, ali kolikor imenitnejši in častitljivši je njih stan; p. duhovnikom.

4. Pa tudi stari morajo skerbeti, da bodo spoštovanja vredni; zatoorej vsega se v govorjenju in djanju zderžati, kar bi bilo nespodobno, in kar bi Boga ali ljudi žalilo. Mnogo se staremu zameri, kar se mlademu prizanese. „Venec starih je velika skušnja in njih slava strah božji.“

§. 65. O d z a d e r ž a n j a d o b o l n i k o v.

1. Bolnike obiskovati, jim ljubeznjivo streči in pomagati, je dobro, ki ga bo Kristus tako zarajtal, kakor bi se njemu storilo.

2. Posebno pomoč in tolažbo v boleznih so si dolžni domači, in oni, ki so po kervi, ljubezni ali po dobrotah ožje sklenjeni, p. zakonski, stariši in otroci, bratje in sestre, prijatelji in znanci, sosedje i. t. d.

3. Oko zveš da v soseski kdo zbolí, ne odlagaj obiskati ga. Preden k njemu stopiš, se odehni in ohladi, da se ne boš potíl, tudi domače pobaraj, kako je kaj bolniku?

4. Bolniku rad s čem postrezi, kar se mu dobro prileže, posebno ako je ubožen in zapušen.

5. Ko prideš v hišo, ne prestraši se ga, ne derži se, kakor bi mu hitro smert oznanjal, prijazno ga pobaraj, kako mu je?

6. Če ima nalezljivo bolezen, legar, grižo ali kaj takega, ne vsedaj se mu ne preblizo, ne v njegovo sapo, ampak k zglavju tako, da v znožje gledaš.

7. Bolnika, ki je na persih bolen, ne izprašuj predolgo; veliko govoriti mu škodi; le ti mu kaj veselega pripoveduj p. kako je ta ali ta v ravno té bolezni ozdravil, ki mu je bilo še huje.

8. Imej poterpljenje z bolnikom, ako ravno reži; rahlo ž njim govori, pa ne preveč od smertne nevarnosti, veliko več njegovo zaupanje obračaj v Bogá, ki je gospod zdravja in bolezni, življenja in smerti. Zatorej ga opominjaj, da se naj s svetimi zakramenti previdi, pa tudi pridno uboga zdravnika, ki ga je sam Bog priporočil.

9. Preveč ljudi v hiši pri bolniku ni dobro; prevelik sopuh je škodljiv.

10. Predolgo se pri bolniku ne mudi, da mu boš le za kratek čas, obljubi mu raji, ga v kratkem spet obiskati, in kar obljubiš, dopolni; bolnikov pa se nikoli ne boj, marveč bodi jim, kar je mogoče, usmiljen in postrežljiv, da se bo tebi tudi tako v bolezni vernilo.

11. Ako pa ti zboliš, vdaj se v sv. voljo božjo, terpi voljno, in se preveč ne boj smerti, ki nas le

v boljšo večnost preseli; raji se za njo skerbno pripravi, svete zakramente prejmi, spravi se s svojim sovražnikom, in če si komu krivico storil, mu jo popravi; pa tudi svoje časne reči lepo poravnaj, da boš bolj brez skerbí, in za teboj ktere zmešnjave ne bo.

§. 66. Od zadržanja do mertvih.

Sveta vera nas uči, da ostanemo s svojimi rajnimi še v večnosti v zvezi, ki ji pravimo občina svetnikov. Po té zvezi imamo do rajnih posebne dolžnosti:

1. Za rajnimi žalovati je znamenje usmiljenega serca, pa prevelika žalost se kristjanu ne spodobi, ker mu vera sladko upanje daje, da se bo po smerti ž njimi zopet vidil in snidel.

2. Izroči truplo svojih rajnih po keršanski šegi materi zemlji, in skaži jim po stanu in premoženju spodobno zadnjo čast; mertve pokopavati je dobro delo, ki ga Bog dopadljivo gleda in plačuje kakor nekdej pobožnemu Tobiju.

3. Priporoči pa tudi dušo svojih rajnih milosti božji, in moli pogosto za nje, da jim ljubeznjivo pomagaš, ako so še ktere pomoči potrebni; zakaj sveta in dobra misel je, za mertve moliti, da bi bili grehov rešeni, uči sv. Duh.

4. Govôri od rajnih le vse dobro, in jemlji večkrat hvaležno v misel dobrote, ki si jih od njih prejel. Ako so ti pa kaj žaloga v življenju storili, pozabi in odpusti jim. Njih nek danje slabosti na dan vlačiti, ali jih še v grobu raznašati ali kleti, ni po keršansko. „Ne sodite, da ne bote sojeni.“

5. Izpolni zvesto, kolikor mogoče, njih zadnjo voljo, in stori, kar so ti sporočili, z veseljem; posebno storjeno krivico za njimi popravlaj, da kje za njo v večnosti ne bodo terpeli.

6. Ako je treba, in če premoreš, imej tudi skerb za njih zapušene sirote; saj že ljubezen ali morda tudi hvaležnost to tirja od tebe. Tudi sv. Janez je lepo skerbel za mater Jezusovo, katero mu je Gospod s križa izroročil.

VII. Od zadržanja do neumne živine.

§. 67. Kako z živalimi ravnati?

1. Tudi z neumno živino kakor bodi ravnati ni prav; ljuba živinica je božja stvar in božji dar. Bog je živali stvaril človeku na veselje, za hasen in živež. Kdor jih za to ne rabi, ali jim nepotrebno terpljenje napravlja, je brezserčen človek in Stvarniku dôbremu nehvaležen.

2. Lepo vesele ptičice pôjejo božjo čast, in serce človeško s svojim milim petjem razveseljujejo

in nam mnogo prida storé. Nedolžne pevčice nepotrebno loviti ali moriti je prepovedano; jim gnjezda stikati ali tergati, jajca trupati, mladičem stare jemati, je neusmiljeno; jih slepiti, da bi lepše pele, ali kakor bodi terpinčiti, je po tolovajsko. Bog je že po Mojzesu rekel: „Če najdeš po potu na drevesu ali na tleh ptičje gnjezdo in starko na jajcih ali mladičih sedeti, ne jemlji jajc ne mladičev s starko vred, ampak pusti njo zleteti — da bô tebi dobro in boš dolgo živel.“

3. Drago živinico je Bog človeku dal, da mu pomaga delati in potreben kruhek si pridobiti, in da mu tudi v živež služi. To dobroto imamo hvaležno spoznati. Živino z delom preobložiti, jo neusmiljeno tepsti, ne oskerbeti, da gladuje, ali jo mučiti in dražiti, je greh. „Pravični se usmili tudi svoje živinice, govori sveti Duh, serce hudobnih je pa neusmiljeno.“

Sklep.

„Bratje in sestre! karkoli je resničnega, karkoli je sramožljivega, karkoli je pravičnega, karkoli je svetega, karkoli je ljubeznjivega, karkoli je dobrega imena, je kaka čednost, ua to mislite,“ priporoča sv. Pavel. „In kar ste se naučili, in prejeli, slišali in (poštenega) vidili, to storite, in Bog mirú bo z vami.“ Filip. 4. 8—9.

III. Spisovanje listov.

I. Kaj se ima v liste pisati?

Veliko velja, kdor dobro čitati zna; to blago se z zlatom dovolj ne plača. Pa še bolj tega časté, kdor čedno in razumno piše, bodi si list ali listina, ali kako javno potrebno pismo. Tudi pisanja takega se je učiti močno potreba, da se piše čisto in gladko, kratko, pa dobro.

K vsakemu opravilu se mora človek spodobno pripravljati, ako hoče kaj veljavnega storiti: ravno tako se mora tudi pripravljati, ako hoče kak list spodobno spisati. Naj poprej mora pisatelj sam sebe vprašati: Komu hočem pisati? Kaj hočem pisati? Kako hočem pisati?

Kaj se mora v list pisati? V list se mora pisati:

1. Vse kar je potreba, in samo to, kar je potreba, ne pa praznih stvari. Da se pisatelj lože vsega spomni, naj misli, da gre tistega obiskat, kteremu hoče pisati, in se naj popraša: Kaj bi mu neki jaz rekel in povedal, kaj ga vprašal, ako bi sedaj tukaj pred menoj stal? Kaj

bi kaj on na to rekel, in kaj med pogovorom še mene poprašal? kaj bi mu rekel, povedal, ga vprašal in njemu odgovoril — to zapiši; praznih marnjev pa ne, ker bi samo motili in list gerdili.

2. Pisati se mora le, kar je varno in pametno, ne pa skrivnih, nevarnih stvari. Bodi pameten! Bodi opazen! Varuj se škode! Pameten in opazen človek še v pogovoru reče in pové le, kar se spodobi; kar ni prav, pa pametno zamolči. Jugoslavenski pregovor pravi: „Pazi na besedo, kakor pes na kost; — reč (beseda) iz ust, kamen iz roke!“ Še veliko bolj se mora paziti, kaj človek napiše. Beseda izrečena mine in se lože pozabi, napisana pa ostane; ne ve se tudi, komu še list v pest pride. V rokah hudobnega ali neopaznega človeka lahko še po mnogih letih neopazna beseda prepir in pravdo napravi, in človeka in vso žlahto v škodo in nesrečo pripravi. Zato ne piši vsega, kar bi v prijateljskem govoru rekel in povedal.

Pisati se list mora, kadar je človek mirnega serca, ne kadar je s strastimi vnet, kadar je prežalosten, prevesel ali serdit in razkačen, da v takej vročini ne napiše kaj, česar bi se pottlej prepozno kesal. Ako pa vendar kaj napiše, bi se list vsaj ne imel poslati, temuč se dotle zadržati, da se kri od žalosti, veselja ali jeze vroča, malo umiri in shladi. Tedaj bi se

imelo pismo še enkrat prebrati, da se popravi in poravna, kar je preostrega ali nespodobnega.

3. List se ne smé pisati zabavljivo, da bi se pisatelj nemarno norčeval, ker bi lahko tisti, kteremu se piše, besedo krivo razumel, šaljivo besedo za resno vzal in pisatelju zameril. V pogovoru se tega ni potreba toliko bati, ker že ves pogovor, glas, obličje govorečega kaže, da ne misli dražiti in žaliti, temuč da je le šala.

II. Kako liste spisovati.

Listi se morajo spisovati:

1. Jasno, lahko razumljivo, po domače — ne pa zavito. Pisati se mora zato v kratkih stvarkih, pregovorom podobnih, ne pa v dolgih in zamotanih.

2. Se mora postaviti vse poredoma, kakor reč kaže. Od stvari, od ktore se ravno piše, se mora povedati vse od kraja do konca, poprej, kakor se od druge pisati začne; vse lepo poredoma, kar vkupej gre, ne pa da bi postavil od početka, kar bi imelo na koncu stati, ali da bi skakal neprenehoma od ene reči do druge, kakor sraka na plotu od kola do kola. Po dokončanem listu pristavkov ali pripisov prilepovati, se

tudi ne spodobi. Kdor poprej dobro premisli, kaj hoče pisati, ne bode potreboval na koncu lista takih pristavkov.

3. Se mora pisati pravilno, kakor slovnica kaže. Rabiti se morajo besede slovenske, ne tuje: nemške, italianske ali latinske, tudi ne take, ktere so samo v enem slovenskem kraju znane. Ločniki se morajo postavljati na svojem mestu.

4. Se mora pisati spodobno, prijatelju drugače, kakor neznanemu gospodu; kaj žalostnega drugače, kakor kaj veselega. To človeka že pamet uči, kaj se spodobi, kaj ne.

5. Se mora pisati priljudno — pa ne po hinavsko, ponižno, to je, pisati se mora tako, da se iz lista vidi, da človeka, kteremu pišemo, spoštujemo, kakor moža poštenega in častitega; da se pa iz lista tudi vidi, da smo tudi mi pošteni in častiti! Ako pišemo cloveku nižjemu, pišimo prijazno in ljubeznjivo, kakor premožnejši brat svojemu ubožnejšemu bratu; ako pišemo sebi enacemu, pišimo tudi kakor brat bratu; in ako pišemo višjemu gospodu, pišimo častito, kakor brat svojemu premožnejšemu bratu. Komur pišemo, mora iz lista poznati, da ima pred seboj pametnega in poštenega korenjaka, ne pa zaverženega peslajnarja.

6. *Prijatelje tikamo, gospodo vikamo; onikati je neslovensko in gerdo. — V slovenščini se sledeči naslovi rabijo: Presvetli, — svetli, — jasni, — slavni, — častiti, — postavimo: Presvetli cesar in kralj. Svetli knez. Jasni vojvoda. Uradom se reče: slavni, postavimo: Slavno ministerstvo. Naslov *): častiti, velja za vse stanove: Častiti gospod . . častita gospa. Lep, prav lep naslov je tudi: Dragi brat! Draga sestra!*

7. *Kdor se hoče lahko naučiti liste spisovati, mora:*

a) *Pravilno spisane liste in spise marljivo prebirati, ker se po izgledih lože in nagleje nauči, kakor po golih pravilih;*

b) *liste in spise, lastne in tuje, pogosto razlagati in presojevati, ker iz tega vidi, ali so spisani, kakor je treba, jasno, lahko razumljivo, pravilno, spodobno in priljudno, ali ne;*

c) *liste in spise marljivo spisovati in se spisovanja vaditi, kar je koristnejše, kakor vsa pravila.*

---

*) *Naslov ali nazivek.*

III. Kaka mora biti zunanja oblika listov?

Kadar mislimo koga obiskati, se čedno in spodobno oblečemo. Kadar komu list pišemo, ga z listom obiščemo; list namesto sebe k njemu pošljemo. Zato mora biti tudi list čedno napravljen. To je:

1. Pisati moramo z lepo črnim, ne z bledim, ne s pregostim, ne s prevodnatim črnilom. Papir za list moramo vzeti lep bel in tenek, kateri ne prepušča; navadno jemljemo četer-tino, ako visokim častnikom pišemo, pa polovino. Obrezati moramo papir predno začnemo pisati; ako bi ga še le potlej obrezali, kadar je list že gotov, bi se lahko primerilo, da bi na kraju ktere pismena, ali cele slovke in besede odrezali.

2. Moramo pisati čedno in razločno, da se lahko bere; ne lista zamazati, pismen ali besed vkerpovati, izbrisovati, ali ostrugovati; tudi se ne spodobi, list tako močno s peskom potrositi, da bi moral bravec še le pesek odtrositi, predno bo mogel brati.

3. Verh lista se pusti kaka dva ali tri perste prostora in se napiše na sredi naslov tega, kteremu pišemo. Na to se pusti spet neko-

liko prostora, in potlej se piše list, pa tako, da na levi strani po celem listu blizo dva persta prostora ostane.

4. Na koncu lista se zapiše v posebni versti číslo (Datum) to je: kraj, kjer se je list spisal, dan in leto, kadar se je spisal, in zadnjič pod číslom na desni strani spet v posebni versti ime kerstno, rodno in včasi domače tega, kateri list poslje. Ako bi tisti, kteremu pišemo, ne vedel, kdo smo, moramo pod imé še tudi postaviti svoj stan, rokodelstvo, čast ali službo, in kje stanujemo.

5. Kako se list lično zloži, se ne da lahko popisati, lože to učitelj pokaže. Premajhin se ne sme napraviti, posebno ne na višje častnike. Tergovci veči del pošiljajo svoje liste brez zavitka, sicer je pa vsikdar bolj prav, jih v zavitek zaviti, ker bi se sicer, ako je papir tenek, lahko skoz bralo, kar je pisanega, in pri razpetčatenju bi se lahko podpis odtergal, ali kaka druga beseda, kjer se pečat derži.

6. Zapečatiti se mora z dobrim, rudečim pečatnim voskom, kateri se ne spusti ne pre-naglo ne prepočasno. List se mora deržati blizo luči, da gredé vosek goreč ne odkaplje, in lista ne okaplje. Premalo voska se ne sme djati na list, sicer se ne natisne in ne vidi pečat cel, pa preveč voska se tudi ne sme nakapati, sicer se rad od-

drobi, in pečat bi kdo lahko odlupil, in spet na list natisnil. Z oblijo *) pečatiti je nespodobno; tudi ni prav pečatiti s tujim pečatom, še manj pa s kakim penezom (denarjem), ker bi lahko kdo list razpečatil, ga bral, in potlej spet zapečatil.

7. Nadpis slovenskemu listu, Slovincu pisanemu na Slovenskem se napiše po slovensko. To je naravno! Samo imé kraja, kamor list gre, pristavimo tudi v nemškem ali italijanskem jeziku. Nadpis se mora napisati čedno in razločno. Tako le se naredi:

Kaj prejme

Častiti gospod

Peter Popovič Podgorški, trgovec

v

Oseku.

(Esseg.)

8. Ako se list pošlje v veliko mesto, semora tudi pristaviti, ali prebiva uni, kteremu pišemo, v mestu ali v predmestju, in v kterem predmestju,

*) Oblat.

v kateri ulici, v kateri hiši in v katerem nadstropju, da list lože na svoje mesto pride, postavimo: — v Ljubljani v Šent-Peterskem predmestju, v Velikih ulicah, v hiši 108.

9. Ako se list pošlje v malo znan kraj, se mora pristaviti bližnji imenitnejši kraj, terg ali mesto, ali pa zadnja pošta, postavimo: v Šestinah blizo Zagreba; v Zakamenu, blizo Celovca; v Straji vesi, pošta Podkloster na Koroškem.

10. Ako je več krajev enakega imena, se mora pristaviti, v kateri deželi ali dolini, blizo kterega imenitnega mesta je ta kraj., postavimo: v Cetinju v Černigori; v Cetinju, pošta Verba na Koroškem; v Sovčavi na Štajerskem; v Sovčavi na Vladimírskem; v Sivnici za Dravo; v Sivnici za Savo.

11. Poštningo mora plačati pisatelj sam, in to s tem, da primerno marko na pismo pritisne, ali pa pismo vloži v markiran zavitek, kterega (papir sam na sebi namreč) pošte zastonj dajejo; sicer bi prejemnik razun navadne poštnine mogel plačati 5 nov. krajcarjev več.

12. Kdor hoče po pošti denarjev, ali denarja vrednih stvari poslati, kakor: menjice, dolžna ali druga važna pisma, mora jih na zavitku zunaj na levi strani po samem napisati, list pa odpert, ne zapečaten, na pošto prinesti, da poštni urad-

IV. Vaja spisovati liste.

1. Nek hlapec hoče pisati svojemu prijatelju, in ga prositi, da bi mu njegove pesemske bukve posodil. Obljubi mu, da jih bode skerbno varoval, in potlej spet nazaj poslal.

Ljubi prijatelj!

Ko sem bil uni dan pri tebi, sem vidil pri tvojem bratu lepe pesemske bukvice, imenovane: „Pesmarica.“ Nehtere pesmi so se mi tako lepe zdele, da bi si jih rad prepisal. Torej te lepo prosim, reci svojemu bratu, da mi jih posodi za nekoliko dni. Skerbno jih bodem varoval, da

se ne zamažejo, in jih o pravem času nazaj poslal.

Z Bogom!

V Celju 14. maja 1863.

Tvoj prijatelj,

Anton Golob Poilicév.

2. Neki učenec hoče pisati svojemu prijatelju v Ljubljano, in ga prositi, da bi za njega kupil bukvice: „Predpisi latinsko- in cirilsko-slovenski.“ Denarje mu bode hitro poslal, kadar bukvice prejme.

Ljubi Andrej!

Včeraj je prišel mojemu očetu list, in ga niso mogli brati. Dali so ga meni brati, jaz sem blizo vse pismena poznal, pa brati ga vendar nisem mogel. Mislili smo, Bog ve

v kakem neznanem jeziku je list pi-
 san, in kdo ve, iz ktere daljne de-
 žele da je sem poslan. Zadnjič smo
 zvedili, da je list od stričevega pri-
 jatelja, trgovca Serba v bližnjem
 Terstu, in da je spisan po slovensko
 s cirilskimi pismeni. Lovem ti, svam
 me je bilo, da ga nisem znal brati.
 Cirilskih pismen se moram naučiti.
 Prosim te, kupi in pošlji mi tiste
 bukvice, ktere se imenujejo: „Predpisi
 latinsko- in cirilsko- slovenski.“—
 Denarjev ti sedaj ne morem poslati,
 ker ne vem, koliko bukvice veljajo.
 Piši mi to, in ko bukvice prejmem,
 ti bodem hvaležno denarje za nje
 poslal. Ako ti morem tudi s čim

postreči, le reci, in iz serca rad
ti storim.

Bog te olvari!

V Ljubljani 1. junija 1863.

Tvoj prijatelj.

Marka Zalohar Ožegov.

3. Andrej odpiše svojemu prijatelju Marku. Mu pošlje bukvice imenovane: „Predpisi“, in mu piše, da veljajo 35 n. krajcarjev, in da denarjev ne pošilja, ker bodeta to poravnala, kadar vkup prideta.

Ljubi moj Marka!

I tim listom ti pošiljam bukvice imenovane: „Predpisi latinsko = in cirilsko = slovenski“, ki si jih želel dobiti. Veljajo 35 novih krajcarjev. Denarjev teh mi pa ne pošiljaj; bodeta že poravnala, kadar ti tebi

pridem. To je že prav, da se tudi cirilsko brati učiš, saj ni to nič težkega. Aho si le malo prizadeneš, v dveh ali treh urah lahko znaš, kakor se sliši. Irečno!

V Ljubljani 25. junija 1863.

Tvoj prijatelj
Andrej Lužnik.

4. Neki mla deneč vabi svojega prijatelja na semenj (cerkveno žegnanje) in ga opomni, da pesmi slovenske imenovane: „Slovenska Gerlica,“ seboj prinese, ker se bode več prijateljev sešlo in misli, da bodo prav dobre volje.

Dragi prijatelj!

Ka malo gospojnico 8. septembra je pri nas na Plesiščih cerkvanje, to je spomin cerkvenega žegnanja. Moji starši so mi rekli, da svoje

prijatelje, posebno pa tebe v njih-
 vem imenu na obhod povabim. Pridi,
 pridi gotovo! Bodeš vidil, kako bode
 veselo! Aha bode lepo vreme, bode
 ljudi iz cele doline se zbralo. V
 cerkvi bo velika služba božja, po
 poldan visoki raji pod lipo, in
 tako dalje. Ne zabi, da prineses
 seboj „Slovensko Gerlico“, da bomo
 nekatere slovenske zapeli. Le gotovo,
 pridi; mislim, da bomo prav dobre
 volje. Moji starši in bratje te po-
 zdravljajo. Dotlej ti Bog daj zdravje
 in veselje!

Na Plesiščih 25. avgusta 1863.

Tvoj prijatelj
 Blažič Veselič Lipežev.

5. Sin na učilišču Celovškem piše svojemu očetu, da je izpit srečno prestal, in da pride k letu v višji razred.

Ljubeznjivi očē!

Včeraj je bil v našem učilišču javni izpit ali izpraševanje. Prav prazniško je bilo. Prizijočih je bilo mnogo: zunaj gospoda upravitelja, nekoli-ko učiteljev, mnogo odličnih častnikov, in druge gospode. Učitelj in tudi prizijoci so bili z nami zadovoljni, in konec izpita je gospod upravitelj tri naj izverstnejše učence javno pohvalil. Med temi tremi sem bil tudi jaz. Prihodnje leto pridem v višjo učilnico, v kateri se bōdemo učili tudi naravoslovja. To bo za me pravo veselje.

Bog daj Vam, materi in mojim
sestram srečo in ljubo zdravje!

V Celovcu 15. avgusta 1863.

Vaš sin

Martin Lečnik.

6. Oče odgovori svojemu sinu, in ga pohvali, da se je pridno učil in se dobro védel.

Ljubeznjivi sin!

Meni je bilo milo in ljubo izvediti, da si zdrav, in da se pridno učiš. Tako sin! tako je prav. Trudi se, in uči se, bodi priden in pošten, in Bog te bode blagoslovil in ti srečo dal. Troja mati je plahala od radosti in veselja, ko je slišala, da so te pri izpitu pohvalili, in sestre ti zato lep dar pripravljajo. Vidiš, kako je nam

vsem to ljubo in milo. Zato le
 še za naprej se tako pridno uči
 in tako dobro obnašaj. Vsi hišni
 te pozdravljajo!

V Kaplji 24. avgusta 1863.

Tvoj oče
 Marko Lečnik.

7. Sin vojak piše starišem, vpraša, ali so
 bolehnata mati že ozdraveli; prosi jih denarjev,
 in pové, da je zdrav, da se mu na Českem, kjer
 je sedaj, dosti dobro godi.

Ljubeznjivi stariši!

Mocno, mocno sem bil žalosten,
 ko sem Vas zapustil. Vendar me
 je ta velika žalost minila, ko
 sem le bil po vojasko oblečen.

Ne vem, kako je to. Samo to
 me mocno mori, ker ne vem, kako
 se moji materi godi, ki sem jih bo-

lehne zapustil. Prosim, da mi skoro odgovorite; meni se bode prav kamen od serca odvalil, ako zvem, da so mati zdravi in vsi naši domači. Pošjite mi, ako morete, kak goldinarček, ako človek nemaš krajcarja, zunaj vojaške mezde, je vendar le zelo dolgočasno. Sicer sem zdrav in se mi še dosti dobro godi. Mi smo na Češkem in sicer nekoliko tednov v poglavitnem češkem mestu, v zlatnem Pragu. Oj da bi Vi vidili, ljubi moji stariši, kako veliko in gosposko je to lepo mesto!

Sploh mi prav dopada tukaj na Češkem, je prav po domače. Ljudje govore veči del po češko, tudi najvišja gospôda. Taz jih že blizo vse

razumem, in za potrebo tudi oni mene. Jaz govorim po slovensko, in besedo obrnem po česko, kolikor namreč znam; oni pa po česko. Oj kako je to koristno za vojaka, da zna slovensko. Ljudje so prijazni, in nas imajo radi. Slovenski vojaki večidel slovenske pesmi pojemo, in oni nas radi poslušajo; smo se pa tudi že neholiko čeških naučili. Vidite, da je tukaj prav po prijateljsko; samo zavoljo bolehnih matere me močno skerbi. Odpisiti mi shoro. Na list naredite nadpis: Kaj prejme J. J. vojak 7. polka peškega, 1. bataljona, 2. kompanije v Prag-u.

Molite za me, kakor tudi jaz
za Vas vse molim, ne bodi Bogu
ponoščeno!

V zlatnem Pragu 1. julija 1863.

Vaš sin

Juri Milac.

8. Sestra Milica odpiše svojemu bratu Jurju
v imenu starišev. Oni mu pošljejo 5 goldinarjev
nov. dn. Mati od dné do dné močnejši prihajajo in
ga opominjajo, naj bo na vojski hraber, do do-
mačih ljudi pohleven in povsod in vsikdar pošten.

Ljubi brat!

Tukaj s tem listom ti pošljajo oče
5 goldinarjev nov. dn. Le lepo varčno
ravnaj z njimi, da dolgo izhajaš, saj
veš, da je težko za denar. Mati so
že tedaj bolehal, ko si ti šel od doma,
potlej je pa boleren še hujša prihajala,

mislim že zaradi žalosti, ker si nas
 ti zapustil. Kar si pa zadnji list
 pisal, da se ti dobro godi, in da si
 pri dobrih in prijaznih ljudeh, so
 mati veliko veselejši, in skoro od
 dne' do dne' se vidi, da se bolj krepcājo
 in ozdravljajo. † Z listom so imeli
 veliko veselje, vedno ga pri sebi imajo,
 in kadar jih hoče žalost obiti, pa pri-
 dejo, da jim ga preberem. \ Taz ga že
 od besede do besede na pamet znam.

Mati ti to le sporočajo: Derži se
 junaske proti sovražnikom, z domačimi
 ljudmi pa bodi kakor pohlevno jagnje,
 obnašaj se povsod in vsikdar pošteno.

Vidiš, ti si nekoliko časa vojak,
 zadnjič prides spet nazaj k svojim
 ljudem. Škerbi, da prides domui še

nepokvarjenega serca in zdravega telesa. Ne pozabi na dom. — Oče, mati, brat in mi vsi te presercno pozdravljamo. Bog te varuj vsake nevarnosti na duši in na telesu!

V Hodisjah 20. julija 1863.

Tvoja sestra.

Milica Milacéva.

9. Neki tergovec prosi svojega prijatelja, da bi mu 800 goldinarjev na obrest posodil, ker je malo trgovstvo začel, katero mu dobro kaže. Želel bi te denarje vsaj v štirih tednih prejeti. Obrest bode vsakega leta zvesto odrajtaval, in ob svojem času tudi posojilo hvaležno povernil.

Častiti gospod!

Lotil sem se malega trgovstva. Dobra mi kaže, vendar si ne morem toliko blaga nakupiti, kolikor bi

trebalo. Če večkrat ste mi v marsi-
 kaki potrebi priskočili; prosim Vas,
 da bi mi tudi sedaj k temu trgovstvu
 800 goldinarjev posodili. Poznate me,
 da vsikdar zvesto odrahtam svoje dolge,
 tako bi tudi obrestni te istine (kapi-
 tala) zvesto vsakega leta odrahtoval,
 in tudi istino ob svojem času kvaležno
 povernil. Za posojene denarje se Vam
 ni potreba nič bati, ker nisem v
 stiski zavoljo premoženja, temuč meni
 za zdaj samo gotovega denarja manjka
 in lepega dolička bi vendar rad ne
 zamudil. Ako me morete in mislite v
 ti stvari podpirati, prosim, da bi
 denarje blagovolili vsaj v štirih tednih
 poslati. Ako Vam morem kako

ljubav storiti, iz serca rad, samo
oglasite se mi.

Bog Vam daj zdravje in obilno
srečē pri vseh Vaših opravilih!

V Ljubi 6. septembra 1863.

Vaš prijatelj

Jakop Mahovec Plancnikov.

10. Dolžnik prosi svojega posodnika, da bi malo poterpel; v dveh mescih mu bode hvaležno dolžno obrest za posojene denarje plačal. Zda j tega ne more storiti, ker je že zato namenjene denarje v hudi bolezni svoje žene potrosil.

Častiti gospod!

Konec tega mesca bi Vam imel plačati obrest za istino, katero imam od Vas. Do zdaj sem vsikdar ob pravem času svoj dolg odrajtoral, zdaj

mi pa ni mogoče. Imel sem sicer že denarje pripravljene, tu mi je pa moja žena hudo zbolela, in sem jih moral potrositi; prosim Vas, poterpite dva meseca, in tedaj Vam dolžno obrest gotovo odrajtam. Ni moja nemarnost tega kriva, temuč nesrečna bolezen moje žene, da ne morem tega dolga plačati o pravem času, kakor sem vsikdar gledal in bi tudi zdaj rad, samo da bi premogel. Prosim Vas, da mi kmali odgovorite, ali morete še dva mesca počakati. Meni s tem posebno dobroto skazete. Bog Vam daj ljubo zdravje in srečo pri vseh Vaših opravilih!

V Radgoni 16. oktobra 1863.

Mihel Hribar Oparnikov.

11. Rokodelski hlapec prosi gospoda fajmoštra, da bi mu kerstni list naredili, in mu ga po pošti poslali. On priloži 50 krajcarjev nov. dn. za kolek in pisarino; ako bi bilo to premalo, naj pa brat priloži, kar manjka.

Castiti gospod fajmošter!

Lepo Vas prosim, da bi mi blagovolili narediti kerstni list in mi ga po pošti poslali. Jaz sem tukaj v Paznju že čez šest let, ljudje bi me tukaj radi za mojstra imeli, in tudi meni bi bilo po volji, ako bi se mogel tukej ustanoviti, ker sem se že mnogo po svetu pobijal, in bi si tudi rad že svoj dom pripravil. Meni se ravno zdaj lepa priložnost kaže, pa kerstnega lista neobhodno potrebujem. Za pisarino in kolek sem priložil 50 krajcarjev nov. dn. Ako je premalo, prosim, re-

cite mojemu bratu, bode že on prido-
dal, kar manjka. On je: Pavel
Kolar, kovač v Brezjah Vaše
fare. Na list naredite nadpis: Pe-
tru Kolarju v Lažnju. Svojo
prošnjo še enkrat ponavljam, in se
Vam lepo priporočam.

V Lažnju 25. septembra 1863.

Vaš sluga

Peter Kolar Kovačev.

V. Kako spisovati javna (očitna) pisma in listine.

Javne listine in pisma se morajo vsikdar spisovati, podpisati ali podkrižati, kadar je človek trezen, ne pak kadar je pijan. Varuj se, da v škodo ne prideš! Obljuba dolg dela! Porok plačevavec! Lehko je košato govoriti, lahko kaj podpisati ali podkrižati — posebno dokler sladka vinska kapljica po gerlu teče, pa potlej je pogosto: joj meni!

Tirjaj vsikdar, povsod in od vsakega na Slovenskem, da ti take javne listine in pisma po slovensko spiše. Listin in javnih pisem ne podpisuj in ne podkrižuj, dokler jih prav ne razumeš. Vsako tako listino ali pismo poprej lepo po času in zvesto preberi, ali si ga daj prebrati, dobro vse premisli, ali je po tvoji misli in po pravici spisano — predno podpišeš ali podkrižaš, da si ne podpišeš ali podkrižaš sam svoje škode.

VI. Vaja spisovati javna pisma in listine.

1. Izpiski.

Rokodelci in umetniki imajo knjigo, v katero zapisujejo, kaj, kedaj in komu so kaj naredili, da se ne pozabi. Taka knjiga se imenuje zapisnik. Kadar hoče dolžnik zvediti, kaj je dolžen, in plačati, se mu iz tega zapisnika izpiše pismo, koliko je dolžen, in to pismo se imenuje: izpisek.

Naredi se blizo tako le: Zverh se postavi slovo „Izpisek“; potlej se zapiše komu? kedaj? in kaj je rokodelec delal, koliko vsaka stvar velja, in zadnjič koliko ves dolg iznese. Na koncu se naredi čislo in podpis rokodelčev, postavimo:

I z p i s e k.

Gospodu Janexu Rožniku Smerekovcu v
Ločičah sem sledečo obleko naredil:

1863.		gl.	kr.
4. marca	Gospod. Smerekovcu novo suk- njo naredil	2	40
„	Za niti in gumbe	1	10
8. aprila	Sinu Vitu suktnjo preobernal . .	2	10
„	Za novo podlogo	1	50
„	Za niti in gumbe	—	40
10. maja	Gosp. Smerekovcu hlače na- redil	—	40
„	Suktnjo in kar zraven gre . .	4	20
	Iznesek	12	10

V Gorici 15. junija 1863.

Valentin Čop Zablatnik, krojač.

Teh 12 gl. 10 kr. avst. v. sem prejel.

Valentin Čop Zablatnik.

I z p i s e k.

Pavlu Petroviču, kmetu na Rebru sem te le stvari naredil:

1863.		gl.	kr.
3. februarja	1 novo sekiro	1	30
6. marca	1 nov voz okoval	21	—
9. aprila	1 verigo naredil	3	—
12. julija	1 lemež poojstril	—	36
15. avgusta	1 brano poravnal	1	30
„	1 gnojne vile naredil	2	30
<i>Iznesek</i>		29	26

V Belcu 30. avgusta 1863.

Jožef Volarič, kovač.

Teh 29 gl. 26 kr. avst. v. sem prejel.

Jožef Volarič.

2. *Plaćilni listi.*

Ako se nam kaj plača, postavimo: mezda, obresti ali bodi kar hoče, in naredimo pismo, da to poterdimo, se pismo imenuje: Plaćilni list ali kvitenga.

Naredi se blizo tako le:

Zverh se postavi beseda: Plaćilni list; potlej

se zapiše s pismeni, ne s številkami, da se izbri-
sati, prepisati ali ostergati ne more, koliko de-
narjev se je plačalo, potem imé tega, ki je denarje
prejel, in imé tega, od kogar jih je prejel, in
zadnjič, zakaj je denarje prejel. Na koncu terdo pod
pismo se pristavi čislo in ime prejemnikovo. Na
levi strani se postavi še s številkami, koliko de-
narjev se je plačalo in prejelo.

Plaćilni list.

Petdeset goldinarjev sem jaz Balant
Kolar v Crēsňyah danes prejel od
Janeza Kotnika, Belca v Zahomcu,
za obrest enega leta, to je, od 1. ja-
nuarja do 31. decembra leta 1863, od
svojih pri njem po pet od sto naloženih
1000 goldinarjev istine.

V Crēsňyah 31. decembra 1863.

50 gl. avst. v.

Balant Kolar.

Placilni list.

Osemnajst goldinarjev in 36 krajcarjev avst. velf. sem jaz Janex Sever, zidar v Brezovici, od Blaža Logarja, cerkvenega starešina, danes prejel za svojo zidarijo pri Brezoviški cerkvi.

V Brezovici 2. julija 1863.

18 gl. 36 kr. avst. v.

Janex Sever, zidar.

3. Prejemni listi.

Pismo, s katerim poterdimo, da smo denarje ali kako drugo stvar prejeli, da jo hranimo ali sicer kaj ž njo storimo, se imenuje: Prejemni list.

Naredi se blizo tako le: Zverh se postavi beseda: Prejemni list, potlej se zapiše kdo, od koga, kaj in čemu je prejel; postavimo:

Prejemni list.

Jaz Kazimir Pebernih na
 Kerneu sem od našega gospoda
 učitelja Ambroža Modriča Vedomo-
 vega danes prejel šestdeset srebernih
 po = dva = goldinarjev avst. velfave, da
 jih hranim in mu jih, kadar pride
 s svojega popotovanja iz Beča, spet
 nazaj dam.

Na Kerneu 15. maja 1863.

Kazimir Pebernih,
 Kernjak.

Prejemni list.

Jaz Venceslav Žerjav, Suhar
 v Dolcu, sem od gospodu Primoža
 Grilca, trgovca v Brežicah, prejel
 danes en zvezek jekla, ki je 50 funtov

težek in 17 gl. avst. v. vreden, da ga pošljem gospodu Matevžu Podgorškemu, uradniku v Slovenjem gradu.

V Dolcu 15. junija 1863.

Venceslav Zerjav, Suhar.

4. Odpovedni listi.

Pismo, s katerim komu oznanimo, da hočemo posojeno ali v najem dano stvar (istino, staniše, pohištvo, njivo ali bodi kar hoče), nazaj imeti, ali nazaj dati, to je: s katerim stvar odpovemo, se imenuje: *Odpovedni list*.

Narejajo se tako kakor navadni listi: Zverh se napiše naslov tega, komur kaj odpovemo; potlej kaj in za kedar mu odpovemo. Zunaj na list se naredi nadpis, kakor je pri listih navadno. *Odpovedni listi* se pišejo na kolek (štampelj).

Gost odpové gospodarju stanovanje.

Častiti gospodar!

O svetem Miheilu si mislim drugo večje in ročnejše staniše iz-

brati; zato Vam s tem listom svoje do-
 sadanje staniše v Vaši hiši 21. od-
 povedujem in se vam prijateljsko pripo-
 ročam!

V Velkovcu 1. julija 1863.

Franc Bornik, Krasnikov.

Gospodar odpové staniše gostu.

Častiti gospod!

V drugo nadstropje v moji hiši
 126 v Velikih ulicah v mestu, kjer

Vi zdaj prebivate, mislim o' prihod-
 njem svetem Turju se jaz preseliti: zato

Vam to prebivališče pol leta poprej
 odpovedujem, da si morete drugo poiskati.

Prijazno se Vam priporočam.

V Kranju 22. septembra 1863.

Blaz Verbančič.

Dolžniku se istina odpové.

Častiti gospod!

Po dolžnem pismu, storjenem 29. februarja leta 1861, sem Vam 1000 goldinarjev avst. v. za dve leti posodil, ktere Vam s tem listom čébert leta poprej odpovedujem. Prijazno se Vam priporočám. V Grebinju 30. novembra 1863.

Mihel Bukovšek.

5. S v e d o č b e.

Pismo, s katerim poterjujemo in svedočimo, kako se je kdo védel, ali kako se je kaj godilo, se imenuje: svedočba. Naredi se blizo tako le: Zverh se napiše beseda: Svedočba; potlej se postavi ime kerstno, rodno, domače in stan tistega kteremu se svedočba naredi, tudi se zapiše, koliko je star, in kje rojen; potlej kako dolgo je bil v tem stanu ali v ti službi, in kako umetno in pridno, jo je opravljal; zadnjič pride číslo in podpis. Svedočbe se pišejo na kolek.

Svedočba za hlapca:

Svedočba.

Simon Smolinar, Ledinikov iz Irepenic, 30 let star in samicen, je pri meni tri leta za hlapca služil, in je bil vsikdar tako zvest, priden in delaven, da sem bil z njim popolnoma zadovoljen. Ker se mu pa boljša služba kaže, mu rad to pohvalno svedočbo dam, in ga vsake-mu, kakor verlega človeka, posebno priporočam.

V Badolici 24. decembra leta 1863.

Anton Mihalek, Stornik.

Svedočba za deklo.

Svedočba.

Ana Dolnik, Potnikova iz Blatčan, 29 let stara, samica, je pri meni

od 3. januarja 1858 do konec leta
1862 za kuhinsko dehlo prav zvesto
služila, pohlevna, tiha in rada doma.

Kerada jo iz službe pustim, pa tudi
po zaslugi hvalim in priporočam.

V Vohorцах 31. grudna 1862.

Katarina Gornikova
vdova.

6. Z a v e z n a p i s m a.

Kdor denarje posódi, se imenuje posodnik;
kteremu se denarji posodijo, se imenuje dolžnik;
posojeni denarji se imenujejo istina; kar se
pa plača za pósodo, navadno po 4 ali 5 goldinarjev
vsako leto od vsakih 100 goldinarjev istine, se
imenuje obrest. Pismo, v katerem dolžnik obstoji
in spozna, da je od posodnika kaj na dolg pre-
jél in da mu je dolžen, se imenuje: zavezno ali
dolžno pismo. Nareja se blizo tako le: Zverh
se postavi beseda: Zavezno pismo; potlej ime
kerstno, rodno in domače posodnikovo, za tem ime
tega, komur je posodil, in kaj, koliko in v kakih
denarjih ali v kakovem blagu; potlej koliko obljudi
dolžnik obresti dajati, in kedaj se mora istina od-

povedati, ali kedaj se mora spet verniti in v kakem denarju ali blagu. Tudi se pové, kaj dolžnik posodniku zastavi. Zadnjič se zapiše číslo in ime dolžnikovo in dveh prič. Zavezne pisma se pišejo na kolek.

Zavezno pismo.

Jaz Tomaz Dobernik, kercmar v Borovljah, spoznam, da mi je gospod Carl Cvetlic, Sevnik na Dobrovnici, danes dva tawzent pet sto goldinarjev srebra posodil, in mu objubujem dajati po 4 goldinarje od sto za obrest na leto, istino mu pa verniti danes tri leta.

V Dobrovnici 15. oktobra leta 1862.

Tomaz Dobernik, dolžnik.

Mihal Mlekuž, pričā.

Filip Smetana, pričā.

Zavezno pismo.

Jaz Jožef Tropan, Motar, in
moja žena Milica Tropan, Motarka,
spoznava, da nama je gospod Urh
Konjič, Malic, tergovec v Novem
mestu, danes tisoč *) in pet sto goldinar-
jev v srebru a. v. posodil. Midva mu obju-
čujeva po pet od sto obresti dajati, istino
mu od danes čez pet let v srebru a. v. ver-
niti, zastavljava mu svojo hišo stev. 5 v
Bebru, z vsem kmetijstvom, katero spada
nje, in mu dajeva pravico, ta dolg na to
naše posestvo vpisati **) na najne stroške.
V Novem mestu 30. julija leta 1862.

Jožef Tropan, Motar } dolž-
Milica Tropan, Motarka } nika.

Mihel Kvernčnik, Stanko, pričā.

Florijan Zajček, Sumar, pričā.

*) je zero a li tavžent — **) intabulirati.

7. Ženitna pisma.

Pismo, s katerim se ustanovi, koliko premoženja nevesta ženinu prinese, in koliko ji mož odmeni, in kaj se ima zgoditi s premoženjem, ako bi ženin ali nevesta umerla brez otrok, in kaj, kadar že otrok imata — tako pismo se imenuje: ženitno pismo.

Ako sta ženin in nevesta polnoletna, moreta sama za se ženitno pismo iti delat, če je pak eden izmed nju še maloleten, mora oče ali oskerbnik za maloletnega s privoljenjem urada ženitno pismo narediti.

Ženitno pismo.

Mi dva Andrej Slakar, mladi Pavlič, gospodar 16. hiše v Otoku, polnoletni ženin, in Marija Moric, Mežnarjeva na Prehopah, maloletna nevesta, sva danes s privoljenjem nevestnega oskerbnika Matevža Moriča, Dvornika na Prehopah, sledeče ženitno pismo naredila:

1. Nevesta prinese ženinu gotovih

pet sto goldinarjev avst. v. in vinograd
na Poelernici;

2. Ženin ji zapisuje šest sto goldi-
narjev avst. v.;

3. Ženitne stroške plača ženina oče;

4. Ako eden naju umerje, in bi otrok ne
imela, živeči vse premoženje podeduje;

5. Ako bo pa otrok, se razdeli premo-
ženje rajnega na enake dele, in se živeči
zmed naju dobi toliko, kolikor vsak otrok.

V Otoku 15. aprila leta 1863.

Andrej Šlahar Pavlič, ženin.

Marija Moric Mežnarjeva, (nevesta.

Matevž Moric, Dvornik, nevestin
osterbnik.

Marko Istenič, priča.

Martin Kemanič, priča.

8. Oporoka.

Pismo, s katerim človek ustanovi, kaj se mora ž njegovim premoženjem po njegovi smerti zgoditi, se imenuje: oporoka ali testament.

V oporoki se mora vsikdar nekdo za poglavitnega dediča ustanoviti, kteremu bo vse, kar ni drugim odločeno. Kdor oporoko sam piše in podpiše, mu ni potreba nobene priče; sicer morajo pa tri veljavne priče oporoko podpisati, bodi znotraj ali zunaj; kaj v poroki stoji, pričam ni treba vedeti. Minihi, mladenči izpod osemnajst let, ženske, ljudje brezumni, slepci, mutci, glušci ne veljajo za priče, in vsi tisti tudi ne, kateri ne razumejo jezika, kterega oporočnik govori. Tudi se mora opomniti in zapisati, da je oporoko človek storil pri dobri pameti, in kak pogreb želi imeti. Začenja se oporoka veči del s svetim križem.

Oporoka.

V imenu Boga Očeta in Sina in svetega Duha. Amen.

Človeku je smertna ura skrita,
zato sem sklenil pri dobri pameti svojo
oporoka in zadnjo sporočilo spisati.

1. Svojo dušo izročam Bogu,
truplo naj 3 duhovniki k pogrebu spre-
mijo in po heršansko = katoliško
pokopljejo.

2. Poglavitnega dediča vsegu svojega
premoženja postavljam svojega naj starej-
šega sina Mohorja; on mora vendar:

3. Placati pogreb, osmico, letnico in
še pet svetih maš.

4. Mojemu sinu Jurju mora
dati pet sto goldinarjev avst. v., moji
hčeri Miciki pet sto goldinarjev, hčeri
Klanici, Milacinjki na Suhi, sto in
petdeset goldinarjev avst. veljave.

5. Svojemu sosedu Tratniku odpušam tistih petdeset goldinarjev avst. v., ktere mi je dolžen.

6. Vsak mojih poslov naj dobi dvajset goldinarjev avst. v.

7. Med uboge naše fare naj v dan mojega pogreba gospod fajmošter razdeli deset goldinarjev avst. v.

V Postarjevici 18. novembra 1863.

Peter Tomazič, Dehar.

9. Vozni listi.

Vozniku, kteri ima blago kam peljati, se da odpert list seboj, v kterem je zapisano, komu se blagó pelje in koliko se ima vozniku voznine plačati. Tak list se imenuje: vozni list. Naredi se blizo tako le:

Zverh se postavi beseda: Vozni list; pollej se zapiše imé voznikovo, in od kod je, imé, stan in prebivališče tega, komur se blago pošlje, za tem se imenuje blago poslano, kako je zavito ali zabito; kako težko in s kakim znamenjem zaznamenovano; zadnjič se zapiše voznina od vsakega centa posebej ali od vsega blaga vkupej, kakor se je kdo z voznikom pogodil in se še pristavi, kedaj se je blago poslalo, in doklej bi moglo na svoje mesto priti.

Nekdo pošlje v skrinji 4 cente kave iz Tersta gospodu Rupertu Orliču v Celovec.

Vozni list.

Do vozniku Valentinu Hareju, Polniku, v Zakomcu pri Zili pošljam gospodu Rupertu Orliču v Celovec štiri cente kave v skrinji zaznamenovani s **BL**. Ako blago lepo obvarovano in o pravem času, namreč do danes čez 14 dni, prejmete, blagovolite

plačati, kakor je pogojeno, po 1 gl. 30 kr.
avst. v. za cent.

Spodobno se priporočam.

V Terstu 5. maja 1863.

J. J.

10. J a v n i a l i o č i t n i o g l a s i.

Ako hoče kdo svetu (ljudém), kaj oznaniti in oglasiti, se da to natisniti v novice, ali se pa prilepijo taka oznanila na javnih mestih, da se berejo. Taka pišma ali oznanila se imenujejo: J a v n i o g l a s i.

Taki oglasi se morajo spisati, kolikor mogoče, na kratko in jasno; stvar ktera se oznani, se mora opisati na tanko in pristaviti, kje in kako se dobi, ako bi jo kdo hotel imeti.

K o n j i n a p r o d a j.

Štirje konji, enaki, erjavi, pet let stari, eden drugega vajeni, po 14 pesti visoki in brez pogreška so na prodaj. Pogodbe se zvejo pri vratarju v 29. hiši v Stermih ulicah.

H i š a n a p r o d a j .

Novo zidana hiša je na prodaj, ki je 2 nadstropji visoka, v lepem, zdravem kraju, blizu cesarske ceste, samo dve uri od mesta G. s precej velikim, lepim vertom in 14 let davkov prosta. Polovica cene more na hiši ostati, ako se plačuje obrest pet od sto. Več se zve pri I. I. v . .

P r e b i v a l i š e s e o d d a j e .

V mestu v 235. hiši v Ravni ulici je v prvem nadstropji po sv. Jurju prebivališče oddati. Obstoji iz treh sob ali izb, od katerih dve ste na ulico obrnjeni, ena na dvor, potlej iz dervarnice, kuhinje in ene kleti. Več se zve pri gospodarju te hiše.

D e n a r j i z g u b l j e n i .

Včeraj po poldne je nekdo od farne cerkve do gostilnice pri Slonu 100 goldinarjev v bankovcih zgubil; kdor jih je našel, je lepo proščen, da bi jih k mestnemu sodništvu prinesel, kjer dobi lepo rešvo.

N o v a š t a c u n a .

V Krivi ulici v 25. hiši sem štacuno napravil, kjer se dobi mnogoverstnega, izbranega in

izverstnega blaga, namreč . . . . , tankega ali močnejšega, kakor kdo želi, vse cenó, kolikor je le mogoče. Le pridite in kupite, prizadel si bodem, da bode po pravici vsaki zadovoljen.

Mihél Veternik, tergovec.

11. P r o š n j e.

Pismo, s katerim kako osebo ali urád česa prosimo se imenuje: prošnja. Naredi se blizo tako le:

1. Se vzame list in se po sredi podolgoma pregne, da se samo po desni polovini piše.

2. Zverh se napiše naslov osebe ali urada; postavimo: Presvetli cesar! — Svetli knez! Slavna vlada! Častiti gospod svetovavec!

3. Se napiše, česa želimo in prosimo, vse kolikor mogoče, na kratko in jasno.

4. Se napišejo posamesni razlogi, vsak v posebnem odstavku, zavoljo katerih pričakujemo, da se nam prošnja izpolni. Ako se prošnja opira in pozava na svedočbe, se morajo zaznamenovane pri svojih odstavkih priložiti.

5. Zadnjič se zapiše na levi strani číslo, na desni pa, nekaj globokeje imé, stan in prebivališé prositeljevo.

Pozdravljanje in priporočevanje pri prošnjah ni v navadi in se nikdar ne postavlja.

6. Zunaj, tudi samo na desni polovini, se napiše zverh naslov osebin ali uradov, postavimo: Presvetlemu cesarju! — Svetlemu knezu! — Slavni vladi! Častitemu gospodu svetovavcu! . . .

7. Malo nižje se zapiše ime prositeljevo, njegov stan in prebivališé s hišno številko.

8. Poslednjič se postavi prav na kratko, samo z nekterimi besedami, česa prositelj prosi.

Dijak ali študent prosi štipendije.

Slavna vlada!

Janex Černič, Vrankov, iz Doberle vasi, dijak v prvem latinskem razredu, spodobno prosi, da bi se njemu Vrankova zdaj izpraznjera štipendija podelila,

in podpira svojo prošnjo s sledecimi razlogi.

1. Je je laniškega leta izvrstno obnašal, in se vseh nauk predpisanih izvrstno naučil, kakor priložena svedočba kaže.

2. Je resnično podpore potreben, ker je sin ubožnih gostovskih staršev, brez svojega doma in premoženja, kakor priciča priložena ubožtvena svedočba.

3. Je v Doberli vasi doma, in zna slovensko, kar dokazuje svedočba priložena.

4. Je z Vrankom, utemeljiteljem tega štipendija v zlahti, kar spricuje kerstni list, in rodoslovna listina.

V Celovcu 9. oktobra 1863.

Janex Černič, Vrankov.

Od zunaj se napiše:

Slavni vladi.

Janez Černič Vrankov,

*dijak prvega latinskega razreda v Celovcu,
prosi Vrankove stipendije.*

12. Napoved kake proste obertnije.

Po novi obertnjiški postavi se delé obertnije (rokodelstvo, kupčija in umetnost) na proste in neproste. Za neproste je treba uradnega dopušenja; za kako prosto pa ni treba dopušenja prositi; dosti je, da tisti, kdor se je misli lotiti, to le napové pravi uradnji (gosposki) tiste občine, soseske ali srenje, v kateri hoče tako obertnijo sam ali pa po kom drugem opravljati.

Take napovedi se pišejo ravno tako, kakor prošnje (glej stran 151) po tem izgledu :

Krojaški pomagavec napoveduje, da se misli v Ljubljani krojaškega rokodelstva na svojo roko lotiti.

Slavno mestno poglavarstvo!

Jaz, ponižno podpisani, ki sem se po spricévanju kerstnega lista A rodil 1. marca 1839 v Kerškem na Kranjskem, in tedaj že dopolnil 24 let, napovedujem s tem Slavnemu mestnemu poglavarstvu, da se mislim krojaškega rokodelstva v Ljubljani sam za se lotiti. Ker bom delal s tremi pomagavci, zato naznanjam, da me je volja .. goldinarjev obertnine plačevati, in prosim: naj mi blagovoli Slavno mestno poglavarstvo, kerž ho se da, obertnijski in davski list izročiti.

V Novem mestu 20. marca 1863.

J. J. krojaški pomagavec.

Zunaj se napiše :

Slavnemu mestnemu poglavarstvu
Ljubljanskemu.

J. J.

krojaski pomagavec pri vdovi J. J.
v Novem mestu v hiši 123

napoveduje, da se misli krojaskega roko-
delstva v Ljubljani na svojo roko lotiti.

13. D o m o v n i c e.

Kdor hoče kam na tuje podati se, mora priskerbeti si domovnico (potni list). Ako popotuje po tisti kronovini, kjer je njegova prava občina, je zadosti, da je na domovnici občinsko županstvo podpisano; kdor se pa misli v kako drugo kronovino podati, mora še to domovnico k okrajnemu glavarju (predstojniku) nesti, da jo on brez plačila vidira, ako ni nobenega zakonitega zadržka.

Domovnico ima napraviti županstvo tiste občine, kamor spada oseba, ki jo želi imeti. Napisati se ima na štempljanem papirju, in v enem zmed deželnih jezikov; to se ve, da pri slovenskih občinah po slovensko. Domovnica mora pa taka le biti:

Okrajna glavarija Belaška

Kronovina Koroška.

Okrog: Belak.

Št. 89 (zapisnikova).

D o m o v n i c a,

s katero podpisano občinsko županstvo poterjuje, da:

Ime: Peter Molnar Reženov.

Delo, s katerim s peča: mlinar.

Star: 37 let.

Stan (oženjen ali neoženjen): neoženjen.

Kraj, kjer prebiva: na Breznici prebiva, v zvezo občine Rožek

spada, in da ima v nji pravico domovati. Taisti je

postave: srednje

ima lase: černe

„ oči: modre (plave)

posebna znamenja: ima brazdo nad levim očesom; govori slovensko in nemško.

Ta list velja za štiri leta.

V Rožeku dne 5. septembra 1863.

podpis z lastno roko.

Peter Molnar m. p. Reženov.

Podpis občinskega župana in odbora:

Jernej Sekulič m. p., župan

Juri Mrazek m. p. odbornik

Miha Petrič m. p. odbornik.

K a z a l o.

I.

	Stran.
I. Od dolžnosti Boga ljubiti in castiti	3
II. Od človeka in človeškega rodú	10
III. Potrebne pomoči k lepemu zaderžanju do ljudi	18
IV. Od zaderžanja ljudi, ki morajo skupej živeti	50
V. Od zaderžanja zunaj hiše ali doma	62
VI. Od zaderžanja v mnogoterih okolišinah in do mnogoterih ljudi	72
VII. Od zaderžanja do neumne živine	99

II. Spisovanje listov.

I. Kaj se ima v liste pisati	101
II. Kako liste spisovati	103
III. Kako mora biti zunanja oblika listov	106
IV. Vaja spisovati liste	111
V. Kako spisovati javna (očitna) pisma in listine	129
VI. Vaja spisovati javna pisma in listine	130

Iz c. kr. dvorske in deržavne tiskarnice.

II. Spisovanje listov.

